

Sømna
kommune

PLANBESKRIVELSE

Kommuneplanens arealdel 2024 - 2034

Arealplan-ID: 1812_202401

Planforslag: 23.02.24

Revidert: 05.06.24

Revidert etter offentlig ettersyn:

Revidert etter sluttbehandling av kommunestyret:

Vedtatt i kommunestyret:

1. Innhold

1.	Innledning	5
2.	Bakgrunn	5
2.1	Mål med kommuneplanens arealdel	5
2.2	Organisering	5
2.3	Status for Sømna kommune	5
2.4	Føringer	6
2.5	Prosess og medvirkning	7
2.6	Reguleringsplaner	7
2.7	ROS-analyse (Risiko- og sårbarhetsanalyse)	8
2.8	Konsekvensutredning	9
3.	Bebyggelse og anlegg	10
3.1	Arealpolitiske retningslinjer	10
3.2	Boligbebyggelse	10
3.3	Fritidsbebyggelse	11
3.4	Arealregnskap – eksisterende	11
3.5	Arealregnskap – eksisterende reguleringsplaner	11
3.6	Arealregnskap – nye formål fra innspill	12
3.7	Arealregnskap – eksisterende formål for LNFR spredt	12
3.8	Vik - kommunesenteret i Sømna	14
3.9	Berg	14
3.10	Flytebrygger og mindre småbåtanlegg i sjø	15
3.11	Barnehage og skole	15
3.12	Lekeplasser	16
3.13	Idrettsanlegg	16
3.14	Nasjonal turistveg	17
3.15	Universell utforming	18
3.16	Kirkegårder	18
4.	Næring	18
4.1	Næring	18
4.2	Akvakultur	19
4.3	Berggrunn og mineralforekomster	20
5.	Infrastruktur og samferdsel	21
5.1	Samferdsel	21
5.2	Vann	22
5.3	Avløp	22
5.4	Fiber	24
5.5	Strøm og strømutfordringer	24

5.6	Parkering	24
6.	Naturbaserte næringer, natur og friluftsliv	25
6.1	Landbruk	25
6.2	Natur- og friluftsområder	28
6.3	Reindrift	29
6.4	Kulturlandskap.....	30
6.5	Kulturminner	36
6.6	Kulturmiljøer	38
6.7	Grønnstruktur	40
6.8	Biologisk mangfold	40
6.9	Naturvernområder	42
6.10	Teisdalen naturreservat	42
6.11	Bøpøla naturreservat	43
6.12	Amundsgjerdlia naturreservat	44
6.13	Gjerdevatnet naturreservat	45
6.14	Skårfjellet naturreservat	46
6.15	Horsvær naturreservat	47
6.16	Hensteinen, Horsvær og Gimsan fuglefredningsområder	48
6.17	Strandsone	49
6.18	Ferskvann, bekkedrag og elver.....	50
7.	Hensynssoner.....	52
8.	Vedlegg.....	62

Planmaterialet er utarbeidet av:

1. Innledning

Kommuneplanen er kommunens overordnede strategiske styringsdokument og gir bestemmelser og føringer for bruk og vern av arealene i kommunen, både land- og vannareal. Kommuneplanen består av en samfunnsdel og en arealdel. Sømna kommunes samfunnsdel ble vedtatt i 2017. Planforslaget legges fram med hjemmel i plan- og bygningsloven.

Planforslaget gjelder hele kommunen og erstatter tidligere arealdeler. Planforslaget består av følgende dokumenter som er juridisk bindende:

- Plankart
- Planbestemmelser
- Planbeskrivelse med vedlegg

Plankartet er oppdatert i henhold til vedtatte reguleringsplaner som er vedtatt fram til 05.06.24.

Kystplan Helgeland for Sømna kommune er tatt inn i kommuneplanen.

Planbeskrivelsen med vedlegg, forteller om mål, forutsetninger og retningslinjer/normer som ligger til grunn for arealdisponeringen i plankartet med bestemmelser.

2. Bakgrunn

2.1 Mål med kommuneplanens arealdel

Målet med kommuneplanens arealdel er å legge til rette for en arealforvaltning som gir en levende og mangfoldig kommune der vekst og utvikling er sikret i hele kommunen. Planen skal gi tydelige rammer for de som vil bygge og være et verktøy for god og effektiv saksbehandling i plan- og byggesaker. Planen skal gi forutsigbarhet i arealforvaltningen for næringslivet og innbyggerne. Videre legges det vekt på at plandokumentene skal være lett forståelige.

2.2 Organisering

Kommunestyret er øverste beslutningsmyndighet og vedtar planprogrammet og endelig arealplan. Formannskapet er politisk styringsgruppe for planarbeidet. Prosjektleder er Sømna kommune ved Marianne V. Grøttheim som er ansvarlig for utarbeidelse av planmaterialet.

Kystsonenplanen, «Kystplan Helgeland», ble utarbeidet av Sør-Helgeland Regionråd i samarbeid med flere kommuner på Helgeland i 2019. Kystplanen legger et felles grunnlag for hvordan sjøområdene (kystsonene) skal forvaltes, og kommuneplanens arealdel for Sømna kommune har tatt utgangspunkt i dette når det gjelder sjøområdene og kystsonenplanen er innarbeidet i kommuneplanens arealdel. I arealplanens bestemmelser under § 6 er det hovedsakelig samme bestemmelser og retningslinjer som i Kystplan Helgeland.

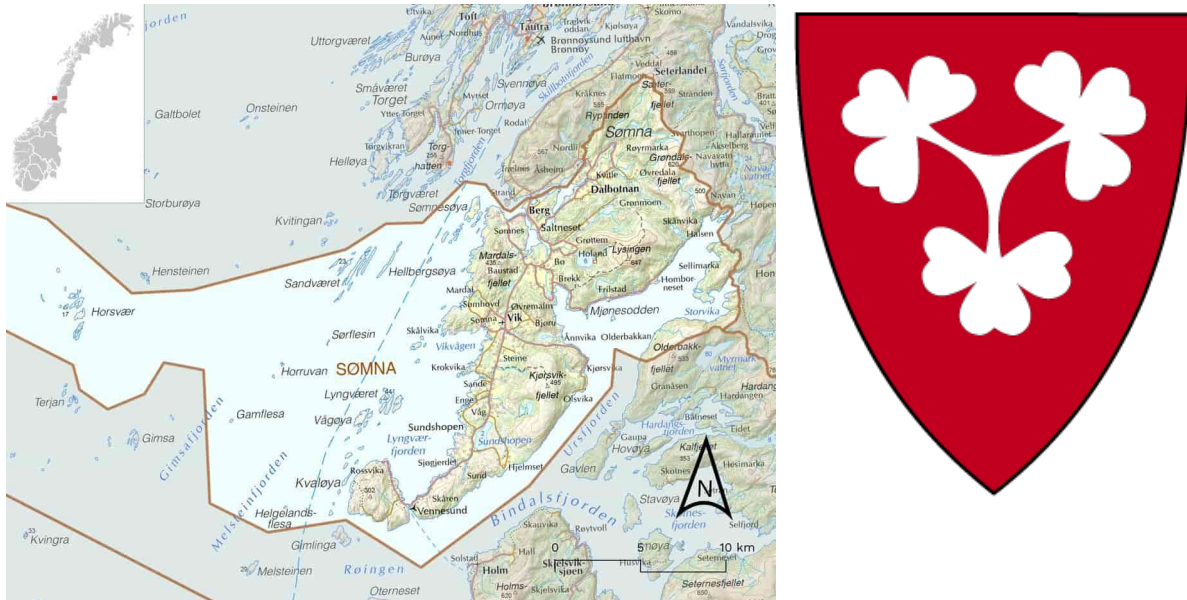
2.3 Status for Sømna kommune

Sømna kommunes landareal er på 195,2 km² og strekker seg fra Vennesund i sør til Berg i nord. Størstedelen av kommunen ligger sør på Sømnahalvøya. Kommunen strekker seg også ut i havet med øyer, holmer og skjær, der Kvaløya er den største øya. Kommunesenteret Vik ligger midt i kommunen. Kommunen grenser i nord og øst mot Brønnøy, og i sør mot Bindal. Kommunevåpenet

(godkjent i 1991) har tre sølv kløverblad forent i trepass mot en rød bakgrunn; symboliserer jordbrukets viktige rolle i kommunen.

For statistiske formål er Sømna kommune (per 2016) delt inn i ett delområde med til sammen 13 grunnkretser: Øyerne, Sund, Sand, Østre Vik, Midtre Vik, Vestre Vik, Sømhovd, Brekkeidet, Sømnes, Berg/Klakken, Grøtheim, Dalbotn og Frilstad/Hombornes.

Figur 1. Oversiktskart over Sømna kommune og kommunevåpenet.

Kommunen har 1971 innbyggere i 1. kvartal 2023.06.09.

De største bygdene i kommunen er Vik, Berg, Dalbotn og Sund og kommunesenteret ligger på Vik. Kommunesenteret har barne- og ungdomsskole, kulturskole, svømmehall og idrettshall, dette i tillegg til bibliotek, Sømna bygdetun, butikk, idrettshall, hotell, omsorgssenter, folkehøyskolen Nord-norsk pensjonistskole og Helgeland rehabilitering. Nord i kommunen, på grensen mot Brønnøy kommune, ligger Berg. Her finner du blant annet barneskole, allbrukshall, butikker, bensinstasjon, bilverksted, småbåthavn og restaurant.

Jordsmonnet i kommunen er godt, noe som gjør at det er lett å drive jordbruk, og mange innbyggere arbeider innenfor sekundærnæringer, jordbruk, skogbruk og fiske. Andre viktige næringer er offentlig tjenesteyting, andre tjenesteytende næringer som reiseliv og handel, transport, verkstedindustri m.m. Nord-Norges største meieri ligger i kommunen og er en viktig arbeidsplass.

2.4 Føringer

Det er ulike føringer for hvordan kommuneplanens arealdel blir utarbeidet og hvilket innhold som tas med, fra statlige retningslinjer til konkrete utredninger gjort i forbindelse med arbeidet.

Kommuneplanens samfunnsdel

Kommuneplanens samfunnsdel er kommunens viktigste strategiske styringsdokument.

Samfunnsdelen sier hvilken retning kommunen skal utvikle seg i og gir mål og satsningsområder som skal følges opp i kommunens arbeide. Kommuneplanens samfunnsdel fra 2017 har følgende visjon:

«Vi skal ta vare på vårt grønne eksistensgrunnlag og være en del av et blomstrende Helgeland! Sømna er kystkommunen lengst sør på Helgeland, hvor et konkurransedyktig landbruk har vært, er og fortsatt vil være grunnlaget for vår bosetting og identitet. Kommunen har vist både evne og vilje til å ta vare på miljø, utvikle seg, skape nye arbeidsplasser, utvikle gode tjenestetilbud for alle deler av befolkningen og skape trivsel og god livskvalitet gjennom et aktivt og variert kulturtilbud. Sømna kan med rette være stolte av det vi har fått til, og vi skal i perioden fram mot 2029 fortsette å levere! Vi skal vise både overfor oss selv og våre omgivelser at vi fortsatt evner å tilpasse oss, utnytte våre muligheter og håndtere våre utfordringer, til beste for innbyggerne».

Kommuneplanens samfunnsdel inneholder også følgende arealpolitiske føringer:

- Landbruksarealet bevares i størst mulig grad. Dette prinsippet må i noen tilfeller vike for gode samfunnsmessige formål.
- Gang- og sykkelvei prioriteres.
- Kommunen er behjelpelig med areal til næringsutvikling.
- Kommunen åpner for fortsatt spredt bosetting for å kunne tilby attraktive tomter.
- Eksisterende kommunal infrastruktur utnyttes i utviklingen av nye boligfelt, hytter og småhus.
- Strandsonegrensen settes til 50 meter i LNF sone 2.
- LNF sone 1 beholdes i hovedsak slik den er i dag for å bevare friluftsområder.
- Kommunen tar hensyn til og synliggjør kulturminner og kulturlandskap.
- Våtmarkssoner og kantsoner langs vassdrag tas vare på.

2.5 Prosess og medvirkning

Plan- og bygningsloven pålegger kommunene å vurdere behovet for revisjon av kommuneplanen en gang i hver kommunestyreperiode. Kommuneplanens arealdel ble sist vedtatt av kommunestyret 26.04.2006

Arealdelen er et viktig styringsverktøy for bruk og vern av kommunens arealer. Arealdelen skal ha et langsiktig perspektiv og gi forutsigbarhet for befolkning og næringsliv, i tillegg skal arealdelen gjennomføre mål og strategier gitt i samfunnsdelen, samt følge opp nasjonale og regionale forventninger og retningslinjer.

Oppstart

Sømna kommune varslet oppstart med rullering av kommuneplanens arealdel den 12.05.2022 bl.a. i Brønnøysunds avis. Det har vært møter med administrasjonen og formannskapet underveis i planprosessen. Det har også blitt avholdt åpne informasjonsmøter for innbyggerne av Sømna kommune.

Høring

Planprogrammet ble utarbeidet av Sømna kommune og høringsfristen for planprogrammet for kommuneplanens arealdel ble satt fra 12.05.2022 til 24.06.2022. Det kom inn 11 høringsuttalelser og planprogrammet ble vedtatt av kommunestyret 23.06.2022.

2.6 Reguleringsplaner

Kommuneplanenes arealdel gjelder foran alle reguleringsplaner med vedtaksdato før KPA 2023-2033 sin vedtaksdato. Bestemmelsene for; grad av utnytting BYA, byggegrense i strandsonen, møne- og gesimshøyde og garasje/carport/uthus i disse planene erstattes av kommuneplanens bestemmelser til

arealformålet, mens andre bestemmelser og reguleringsplankartet fortsatt gjelder. Dette gjelder for eksempel byggegrenser mot fylkesveg inntegnet på reguleringsplankartet.

Plan-ID	Vedtaksdato	Hensynssone	Plannavn
197801	1978	H910_01	Sømhovd
197802	2003	H910_02	Buvik
197901	1979	H910_03	Halvvegan
198001	1980	H910_04	Langøysundet
198205	1982	H910_05	Skårstranda
198301	1983	H910_06	Kvaløysanden
198401	1985	H910_07	Grønnåsen
198502	1983	H910_08	Lenningsvika
198601	1986	H910_09	Tussberget
198602	1986	H910_10	Vik
199001	1990	H910_11	Krengelhågen
199101	1991	H910_12	Forsheim industri
199102	1991	H910_13	Logopedisk senter Bjøru
199103	1991	H910_14	Kleivhågen
199301	1993	H910_15	Grøtheim skytebane
199302	1993	H910_16	Bjørnvika camping
199401	1994	H910_17	Hombornes strandområde
199602	1996	H910_18	Galtvika hyttefelt
199603	1996	H910_19	Brekkeidet sentrum
199902	1999	H910_20	Bjargheim
200101	2001	H910_21	Sund boligfelt
200102	2001	H910_22	Breisand hyttefelt
200103	2011	H910_23	Nausthaugen
200104	2001	H910_24	Grønnskjæret marina
200701	2007	H910_25	Sømnesøya
200801	2008	H910_26	Frilstad hyttefelt
200901	2009	H910_27	Lille Galten industriområde
201301	2013	H910_28	Endring for Halvvegan
201402	2014	H910_29	Viksjøen
201501	2015	H910_30	Slyngjemyren industri
201502	2015	H910_31	Lille Galten
201503	2015	H910_32	Langåsen sør
201601	2016	H910_33	Lillegalten hyttefelt
202101	2023	H910_34	Slyngemyra, utvidelse
202301	2024	H910_35	Områderegulering for Berg

2.7 ROS-analyse (Risiko- og sårbarhetsanalyse)

Det er utarbeidet en overordnet ROS-analyse for kommunen. Denne danner grunnlaget for en oppdatert beredskapsplan. ROS-analysen følger som vedlegg til planbeskrivelsen.

2.8 Konsekvensutredning

I henhold til plan- og bygningsloven § 4.2 skal kommuneplanens virkninger for miljø og samfunn utredes. Utredningene skal gjennomføres på et overordnet nivå, og samtidig være beslutningsrelevante for konkrete forslag til arealbruk og bestemmelser. Arbeidet har tatt utgangspunkt i eksisterende informasjon. Det er viktig å merke seg at politiske avveininger som er gjort i beslutningsprosessen, ikke skal være en del av konsekvensutredningen.

I planprogrammet for kommuneplanens arealdel, er det klargjort hvilke tema som skal vurderes. Konsekvensen av større endringer i eksisterende områder og alle nye utbyggingsområder er vurdert.

3. Bebyggelse og anlegg

3.1 Arealpolitiske retningslinjer

Statsforvalteren i Nordland forventer at kommuner som vil legge ut nye arealer til utbyggingsformål kan legge fram et arealregnskap som viser at det ikke er tilstrekkelige muligheter i eksisterende planavklarte områder. Arealregnskap er en nødvendig forutsetning om kommunene skal kunne begrunne behov for å ta nye arealer i bruk til utbyggingsformål.

En slik begrunnelse bør bygge på:

1. Et utarbeidet arealregnskap som viser bl.a. tilgjengelige muligheter for utbygging og fortetting i områder som er avklart i nyere planer etter plan- og bygningsloven.
2. En klargjøring av hva som er forventet behov for utbygging til ulike formål i en angitt periode framover.

Arealregnskap bør være en naturlig og viktig del av konsekvensutredningene som gjennomføres, først og fremst som grunnlag for å legge ut nye utbyggingsområder på kommuneplannivå.

Om det ikke foreligger et slikt regnskap som viser eksisterende, planavklarte utbyggingsmuligheter, er det heller ikke mulig å vise hva alternativet til å ta nye arealer i bruk innebærer (null-alternativet).

Slik Statsforvalteren i Nordland ser det kan mangel på klargjøring av alternativ til planlagt utbygging gi grunnlag for klage, og krav om at planvedtak skal oppheves som ugyldige. Slik mangel vil også senke terskelen for innsigelse fra Statsforvalteren.

Hovedhensikten med et arealregnskap er å vise hva som fins av tilgjengelige utbyggingsmuligheter i områder som allerede er planmessig tilfredsstillende avklart.

Ved å sammenholde dette med forventet utvikling og sammensetning i befolkningen, samt forventet arealbehov til blant annet næringsutvikling, kan kommunen avklare det reelle behovet for å legge ut nye arealer til ulike utbyggingsformål.

3.2 Boligbebyggelse

Befolkningsprognoser utarbeidet av SSB, er brukt for å danne grunnlag for arealbehovet i planperioden. SSB beregner prognoser for befolkningsutvikling i alle landets kommuner. I påfølgende tabell er det oppført tre ulike muligheter for befolkningsutvikling for Sømna kommune.

Årstall	2023	Lav vekst		Middels vekst		Høy vekst	
		2028	2033	2028	2033	2028	2033
Antall	1968	1900	1856	1928	1918	1959	1978
Økning		-68	-112	-40	-50	-9	10

Figur 2. Befolkningsutviklingen for Sømna kommune i 2028 og 2033, statistikk fra SSB.

Ulike prognoser gir en usikkerhet på antall innbyggere i 2033, med en økning på -112 personer for lav vekst og 10 for høy vekst. Forventninger til en høy vekst er lagt til grunn for arbeidet med kommuneplanens arealdel, og at det dermed bor 1978 personer i Sømna kommune i 2033.

Forventet boligbehov i kommunen for planperioden

Attraktive boligtomter kan øke bostedsutbygging og medføre økt tilgjengelighet på bolig for de som ønsker å bosette seg i Sømna kommune. Det er og et ønske om å ha det meste av boligutbyggingen i nærheten av skole og annen tjenesteyting, både privat og offentlig. Det er totalt 885 helårsboliger i Sømna kommune i 2023 (kilde: SSB). Største del av befolkningen i kommunen, 48 %, bor i tettsted og 23,2 % av befolkningen bor på landbrukseiendommer i 2021. Det er 2,05 personer per husholdning (kilde: SSB). Kommunen ønsker å tilrettelegge for flere boliger enn det som kommer frem som behov i statistikken til befolkningsutvikling for Sømna kommune. Det er også viktig for kommunen å kunne tilby boliger i hele kommunen.

Det finnes ingen prognoser for forventet boligbehov i Samfunnsdelen til Sømna kommune. Kommunen har tidligere ikke utarbeidet arealregnskap for eksisterende boligformål og fritidsboligformål i gjeldende kommuneplan. Det er nå utarbeidet et komplett regnskap for antall boliger og fritidsboliger, både for eksisterende samt nye som det blir satt av formål til i plankartet i planperioden.

3.3 Fritidsbebyggelse

Antall fritidsboliger i Sømna er i stadig vekst. Det er totalt 160 fritidsboliger i Sømna kommune i 2023 (kilde: SSB). I planprogrammet opplyser Sømna kommune om at det i arealregnskapet i ubegynte formål for fritidsbebyggelse i gjeldende reguleringsplaner er 41 ledige tomter til fritidsbebyggelse.

Planprogrammet omtaler svært lite angående fritidseiendommer, og det fremkommer heller ikke hvilken utvikling kommunen ønsker når det gjelder utbygging av fritidseiendommer. Det er heller ikke tatt stilling til hvor mye areal som er forsvarlig å bygge ned med fritidseiendommer. Nedbygde arealer kan på sikt legge hindringer for både økt bosetting med gode boligområder og ønsket næringsutvikling m.m.

3.4 Arealregnskap – eksisterende

Kommunens arealregnskap er basert på telling av bygninger i kommunen, og Sømna kommune oppgir at det er 1045 helårsboliger og 162 fritidsboliger i Sømna kommune i 2022.

	Antall boliger	Antall fritidsboliger
SUM	1045	162

Figur 3. Arealregnskap for eksisterende helårsboliger, fritidsboliger.

3.5 Arealregnskap – eksisterende reguleringsplaner

Arealregnskap for ledige tomter i eksisterende reguleringsplaner viser at det er 81 helårsboliger, 35 fritidsboliger og 2 kombinert bolig/fritid tilgjengelig i kommunen. Tilrettelegging for nye boligtomter må ses i sammenheng med lokalisering av nåværende og fremtidige arbeidsplasser og næringsutvikling. Det er viktig å tenke på reisetid og reisekostnader når det gjelder ferdsel til og fra arbeidssted. Formålet LNFR-spredd åpner for et visst antall boliger i løpet av planperioden. Det kan dermed hende at det er god nok dekning for helårsboliger i kommunen.

	Antall boliger	Antall fritidsboliger	Bolig/fritid
SUM	81	35	2

Figur 4. Arealregnskap for eksisterende helårsboliger, fritidsboliger.

3.6 Arealregnskap – nye formål fra innspill

Arealregnskap for nye formål for bebyggelse; boligformål (B), fritidsboligformål (BFR), kombinert bebyggelse- og anleggsformål (BKB), og formål for andre typer bebyggelse og anlegg (BAB). Innspill for fritids- og turistformål inkludert tilhørende formål for naust og rorbuer er ikke tatt med i arealregnskapet. Tabellen viser maksimalt antall nye boliger, nye fritidsboliger, nye utleieenheter og nye naust som tillates etablert i hvert område i planperioden.

Sted/krets	Nr i KU	Arealformålsnavn	Bolig (B)	Fritidsbolig (BFR)	Utleieenheter (BFT)	Naust (BAB)
Hjelmset	7.06	B3	15			
Olsvik	7.09	BFR1 og BAB 2 og 3		1		1
Olsvik	7.10	BFR2 og BAB4		1		1
Sjøstrand	7.11	BFR3		2		
Olsvik	7.13	BAB5				1
Frilstadodden	7.14	BFR4		1		
Einskaret (Buvik)	7.15	BFR5		5		
Malm	7.20	BFT1 og BAB6			2	2
Frilstad	7.24	BFR6		8		
Malmstranda	7.25	BFT2, BAB7 og BAB8			2	7
Olsvik	7.26	BAB9				1
Kjørsvik	7.27	BFT3			2	
Kjørsvik	7.28	BAB10				2
Kolbinhaugen	7.29	BFR7		4		
Buvika, Sørvik, Straumen	7.30	BFR8		16		
Svartholheia	7.32	BFR9		17		
Sund	7.33	BKB1	10	13		
SUM			25	68	6	15

Figur 5. Arealregnskap - nye formål fra innspill.

3.7 Arealregnskap – eksisterende formål for LNFR spredt

Arealregnskap for formål for LNFR med spredt bolig, fritidsbolig og næringsbebyggelse (LS). Antall viser nye boliger/fritidsboliger/naust som tillates etablert i hvert formål i planperioden.

Sted/krets	Arealformålsnavn	Ant. boliger	Ant. fritidsboliger	Naust
Røyrmarka - Dalbotnan	LS1	10	3	5
Aunet-Grøttem-Sørbotnet-Brekkosen	LS2	10	3	5
Sømnes	LS3	2	0	2
Sømnes	LS4	0	0	0
Mardal-Vik-Sund-Vennesund	LS5	15	5	8
Ånnvika	LS6	2	1	2
Frilstad - Hombornes - Innermarka	LS7	5	2	4
Frilstad	LS8	0	0	0
Kjørsvik - Olsvik	LS9	2	1	2

Hjelmset	LS10	2	1	2
Sundshopen	LS11	3	0	0
Indre Kvaløya	LS12	4	2	4
Indre Kvaløya	LS13	0	0	2
Ytre Kvaløya	LS14	1	1	1
Olderbakkan	LS15	0	1	1
Tømmeråsvika	LS16	0	1	1
Kleiven - Øyvatnet	LS17-24	0	0	0
Øien	LS25	0	0	0
Berg	LS26	0	0	0
Berg	LS27	9	0	0
Grøttem og Saltnes-/Mjønesodden	LS28-34	0	0	0
Kjellbakkneset	LS35	0	0	0
Vik	LS36	1	0	0
Vik	LS37-38	0	0	0
Vik	LS39	0	0	0
Vik	LS40-42	0	0	0
Vik	LS43	1	0	0
Vik	LS44-46	0	0	0
Vik	LS47	1	0	0
Vik	LS48-51	0	0	0
Vik	LS52	1	0	0
Vik	LS53-55	0	0	0
Vik	LS56	3	3	3
Vik	LS57	0	0	0
Heimgardshaugen	LS58	0	0	0
Sømnes	LS59	0	0	0
Trongvollan	LS60	0	0	0
Våg/ Hjelmset	LS61	0	0	0
Hjemset	LS62	0	0	0
Kleiven - Øyvatnet	LS63	1	0	0
Sund	LS64	0	0	0
Hamaren	LS65	0	1	0
Breka	LS66	0	1	0
Breka	LS67	0	2	0
Breka	LS68	0	1	0
Breka	LS69	0	1	0
Hjelmsetmyra	LS70	0	1	0
Hjelmsetmyra	LS71	0	1	0
SUM		73	32	42

Figur 6. Arealregnskap - nåværende LNFR-formål.

Formål for LNFR-spredd strekker seg over større sammenhengende deler av kommunen og trenger derfor å arbeides mer med over tid og til neste rullering. Sømna kommune har store områder med dyrka mark, dyrkbar mark og myrområder, samt viktige beiteområder/kulturlandskap. Disse skal eller bør ikke nedbygges. Landskapet i sentrale deler av Sømna preges stedvis av et konglomerat av store flater med landbruksarealer med spredte hauger av berg/fjell i dagen, samt større vikar med

landbruksarealer. Innenfor formålene LNFR-spredd bør det arbeides videre med å fragmentere disse formålene i større grad, og omdefinere mange av disse til rene LNFR-formål samt å konkretisere gjenstående bebyggelsesformål som f.eks. rene formål for boligbebyggelse, fritidsbebyggelse osv. Dette er et omfattende arbeid som bør avklares til neste rulling av KPA, og beitbruksplanen bør benyttes som ett av grunnlagene til dette i tillegg til at det utarbeides plan for naturmangfold.

3.8 Vik - kommunesenteret i Sømna

Vik ligger midt i kommunen og sentrum av Sømna bærer preg av fortettet bygningsmasse. Innenfor sentrumssonen finner en servicefunksjoner som rådhus, barnehage, skole, butikker, Nordnorsk pensjonistskole og Helgeland Rehabilitering.

m.m.

Figur 7. Flyfoto av Vik, kommunesentret i Sømna kommune.

3.9 Berg

Berg er tettstedet som ligger nord i kommunen på grensen mot Brønnøy kommune. Tettstedet bærer preg av fortettet bygningsmasse. På Berg finner en servicefunksjoner som barnehage, skole, butikker m.m. Det vil utarbeides en egen områderegulering for Berg.

Figur 8. Flyfoto av Berg.

3.10 Flytebrygger og mindre småbåtanlegg i sjø

Det er flere alternativer når det gjelder hvilken type formål man kan bruke på flytebrygger og mindre småbåtanlegg i sjø i kommuneplanen. Overordnet arealformål for underformålet, småbåtanlegg i sjø og vassdrag, ligger under §11-7 punkt 1 i Plan og bygningsloven, Bebyggelse og anlegg, mens underformålet småbåthavn, som skal brukes for et større anlegg enn småbåtanlegg, ligger under § 11-7 punkt 6, Bruk og vern av sjø og vassdrag, med tilhørende strandsoner. Planforslaget her tar utgangspunkt i å bruke formålet «Andre typer bebyggelse og anlegg» under §11-7 punkt 1, da de fleste anleggene i kommuneplanen er små anlegg med mindre flytebrygger for noen få fritidsbåter. Det er mest gunstig å samle flytebrygger til større småbåtanlegg, men det er ikke praktisk gjennomførbart flere steder av ulike grunner.

3.11 Barnehage og skole

Barnehagetilbudet i Sømna kommune ivaretas av de kommunale barnehagene Vik barnehage og Berg barnehage, samt Bakketun barnehage som er privat.

Berg Skole består av 1.-4. trinn, og har også SFO-plasser. Vik Skole innehar 5.-10. trinn. Kulturskolen er lokalisert til Vik Sømna kro og gjestegård, Berg skole og Sømnahallen, og det er plassert en musikkbinge utenfor Sømnahallen.

Sømna kommune har per dags dato ikke barnetråkkregistreringer, men kommunen har et prosjekt på gang for å kartlegge barnetråkkregistreringer som vil ferdigstilles høsten 2023.

Folkehøyskolen Nordnorsk pensjonistskole er en godkjent privatskole som er eid av stiftelsen Nordnorsk pensjonistskole. Skolen ble etablert på Sømna i 1988, og har siden 1991 vært en del av det

offentlige nettet av folkehøgskoler. Skolen arrangerer kurs, samlinger og studiereiser, og har som målsetting å «være en møteplass som inspirerer til skaperglede og livsmot, og som gir samhørighet på tvers av ulikheter». Skolen har deltakere fra hele landet.

Figur 9. Berg skole.

3.12 Lekeplasser

Det er etablerte lekeplasser på skolene og i barnehagene i kommunen. I tillegg er det etablerte lekeplasser i boligfeltene Buskhammeren og Sømnesåsen samt på Kirkhaugen i Vik.

3.13 Idrettsanlegg

Det er flere idrettsanlegg i kommunen. I sentrum av Vik ligger Sømna stadion, og det er i tillegg fotballbaner ved Haraldsvika som Vik idrettslag eier og drifter. I Dalbotn er det en fotballbane som Dalbotn Vel drifter. Det er ballbinger på Vik og Berg skole samt på Sund, i tillegg er det en fotballbane på Berg skole. Det finnes en privat skytebane, Sømna skytebane, på Grønmo, som driftes av Sømna Jeger- og Fiskerforening.

Figur 10. Foto av stadion.

3.14 Nasjonal turistveg

Ved Sundshopen i Sømna har Statens vegvesen bygd en rasteplass med en vorren. Vorren, eller steinpiren, strekker seg cirka 65 meter fra stranden utover i fjæra. I tillegg til å være et godt oppholdssted i seg selv gir vorren skjerming for østavind, den legger til rette for av- og påstigning for båt og kajakk, og den gir mulighet for å komme tørrskodd ut til dypt vann for aktiviteter som krever det. Rasteplassen har fått et moderne servicebygg og en romslig parkeringsplass. Etableringen av den nye rasteplassen gjør stedet til et attraktivt sted for bading, fiske og piknik både for lokale og tilreisende. Arkitekt for prosjektet er Rever & Drage.

Figur 11. Sundshopen rasteplass, arkitekt Rever & Drage. Foto Tom Auger.

3.15 *Universell utforming*

Universell utforming skal legges til grunn for all planlegging. I Sømna kommune skal alle nye offentlige bygninger og områder tilrettelegges for alle. Det samme gjelder for bygg og arealer som på andre måter skal være tilgjengelig for publikum. Det skal tilrettelegges for gode uteoppholdsarealer slik at alle har mulighet til å drive rekreasjon, friluftsliv og fysisk aktivitet.

3.16 *Kirkegårder*

Det er én kirkegård i kommunen og den ligger ved Sømna kirke. Det er ikke behov for formål til utvidelse av kirkegården da kommunen mener at det er nok kapasitet på eksisterende kirkegård. Det er mulig med omgraving av gravfelter for å frigi graver, men gjenbruk er avhengig av om fester av gravene ønsker å beholde disse, noe som gir begrensninger for gjenbruk. Planlegging av gravlunder/utvidelse av gravlunder og plassering av disse må alltid ta utgangspunkt i svært langsiktig perspektiv, da de vil være i bruk i flere generasjoner.

Figur 12. Sømna kirke og kirkegård.

4. Næring

4.1 *Næring*

Hovedutfordringen for næringsutvikling er å kunne utvikle dette på en bærekraftig måte. Sømna kommune er en av de største landbrukskommunene i Nordland, og landbruk er den dominerende næringen i kommunen. I 2021 utgjorde primærnæringene ca. 14% av arbeidsplassene i kommunen. Melke- og kjøttproduksjon basert på storfehold er viktigst, i tillegg til hønseshold. Fisket drives mest sør

i kommunen og langs Ursfjorden, hovedsakelig i de nære farvann, men er samlet sett nokså beskjedent. Fangsten ilandføres hovedsakelig utenfor kommunen.

Industri utgjør 10 prosent av arbeidsplassene i kommunen. Inkluderer man bygge- og anleggsvirksomhet og kraft- og vannforsyning kommer andelen opp i nesten 17 prosent. Det betydelige jordbruket avspeiles i industriens sammensetning. Dermed har næringsmiddelindustrien nesten halvparten av de ansatte i industrien. Dette er blant annet Tine Sømna Meieri på Berg, som er Nord-Norges største meieri med betydelig smør- og osteproduksjon. Her produseres blant annet ostene Norvegia, Østavind og Gråddost. Den andre store industribransjen er gummi-, plast og mineralsk industri med rundt 40 prosent av de industrisyssestatte.

Sømna har mye sommerturisme, og næringens varehandel og overnattings-/serveringsvirksomhet hadde 14 prosent av kommunens arbeidsplasser i 2021.

Av de bosatte yrkesaktive i Sømna hadde 36 prosent arbeid utenfor kommunen (2021), og her er mer enn halvparten i jobb i Brønnøy. Resten er spredt ut på de øvrige Helgeland-kommunene, samt noe offshore og avstandspendling.

Nordnorsk Pensjonist-skole ble etablert på Sømna i 1988, og har siden 1991 vært en del av det offentlige nettet av folkehøgskoler. Skolen arrangerer kurs, samlinger og studiereiser, og har som målsetning å «være en møteplass som inspirerer til skaperglede og livsmot, og som gir samhørighet på tvers av ulikheter.»

Det er friluftsliv og naturbasert reiseliv som primært trekker turistene til Sømna. I kommunen er det blant annet lagt til rette flere turstier, og det er opprettet muligheter for Geobike-sykling fra attraksjon til attraksjon ved hjelp av GPS-koordinater.

Nye næringsområder i kommuneplanen:

Fritids- og turistformål – framtidige formål:

Sted/krets	Arealformålsnavn	Arealstatus	Maks. antall utleieenheter
Malm	BFT1	Framtidig	2
Malmstranda	BFT2	Framtidig	2
Kjørsvik	BFT3	Framtidig	2
Galtvika	BFT4	Nåværende	30
SUM			36

Figur 13. Fritids- og turistformål – framtidige formål.

Næringsbebyggelse – framtidige formål:

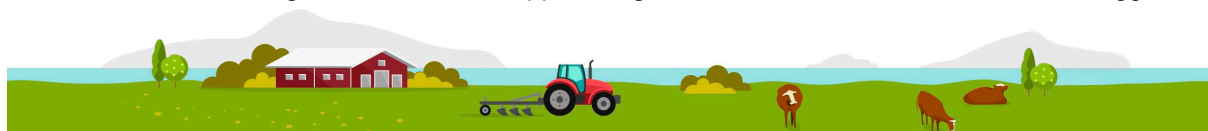
Sted/krets	Arealformålsnavn	Arealstatus	
Sund	BN1	Nåværende	Eksisterende
Vik	BN2	Framtidig	

Figur 14. Næringsbebyggelse – nåværende og framtidige BRU-formål.

Sømna kommune har oppgitt at det ellers er 146 daa ledig areal til næring.

4.2 Akvakultur

Akvakulturområder (A) omfatter godkjente lokaliteter for fiskeoppdrett. Områdene omfatter areal for oppankrings og fortøyingsanlegg over sjøoverflaten og ferdselsforbudssone. Områdene er prioritert eksklusivt for oppdrett. Dette er områder som er helt avklart i forhold til andre interesser. Et oppdrettsanlegg setter restriksjoner på annen bruk av området (oppdrettslovens § 14). Det er forbud mot ferdsel 20 m fra, og fiske 100 m fra anleggene. Dette gjelder ikke bunnkultur av skjell. Bestemmelsene kan angi hvilke former for oppdrett og arter som tillates, evt. ikke tillates. Anleggenes

deler som er i overflaten og som kan være til hinder for ferdsel slik som merder, fôrlåte m.m. og bøyer skal ligge innenfor A-området.

Fortøyninger som ikke er til hinder for ferdsel kan gå inn i tilsluttende flerbruksformål. Flerbruksformål akvakultur og ferdsel og fiske (AFF) settes av i tilknytning til akvakulturområder. I disse områdene kan fortøyninger til akvakulturanlegg etableres på 2m inn mot land, ellers på 25 m. Det er ikke tillatt med installasjoner som er til hinder for ferdsel i disse områdene. Dette gir mulighet for å sette av større områder for fortøyninger og dermed gi økt fleksibilitet for endringer internt på oppdrettslokalitetene. Den som skal drive akvakultur må ha konsesjon, og være registrert som innehaver av akvakulturtillatelse i akvakulturregisteret. Akvakulturtilatelsen gir rett til produksjon av bestemte arter på avgrensede geografiske områder (lokaliteter), med de til enhver tid fastsatte begrensninger av tillatelsens omfang. Det kan i henhold til akvakulturloven (§6) gis tillatelse til akvakultur dersom:

- Det er miljømessig forsvarlig.
- Kravene i § 15 om forholdet til arealplaner og vernetiltak er oppfylt avveiningen av arealinteresser etter § 16 er foretatt.
- Det er gitt tillatelser som kreves etter: lov 19. desember 2003 nr. 124 om matproduksjon og mattrygghet m.v., lov 13. mars 1981 nr. 6 om vern mot forurensning og om avfall, lov 17. april 2009 nr. 19 om havner og farvann, og -lov 24. november 2000 nr. 82 om vassdrag og grunnvann.

Fylkeskommunen er tildelingsmyndighet, og har et koordinerende ansvar for saksbehandlingen mht. andre interesser. Dvs. at søknad skal behandles etter alle særlovene før det blir foretatt en endelig behandling etter akvakulturloven. Uansett områdekategori i arealplanen skal en søknad gjennom full utredning (konsesjonsbehandling med offentlig høring og konsekvensutredning). En egen forskrift styrer prosessen; "Forskrift om samordning og tidsfrister i behandlingen av akvakultursøknader". Akvakulturregelverket stiller strenge vilkår for drift av akvakulturanlegg. En laksekonsesjon trenger minimum tre lokaliteter med en viss innbyrdes avstand for å oppnå et godt driftsopplegg med brakklegging av lokaliteter og generasjonsadskilt drift. Lakseoppdrett og annen type fiskeoppdrett har det største kravet til lokalitetene når det gjelder dybde, areal og vannutskiftning.

Nedenfor er en oversikt over nye og eksisterende arealformål: Akvakultur som er satt av i plankartet.

Akvakulturformål

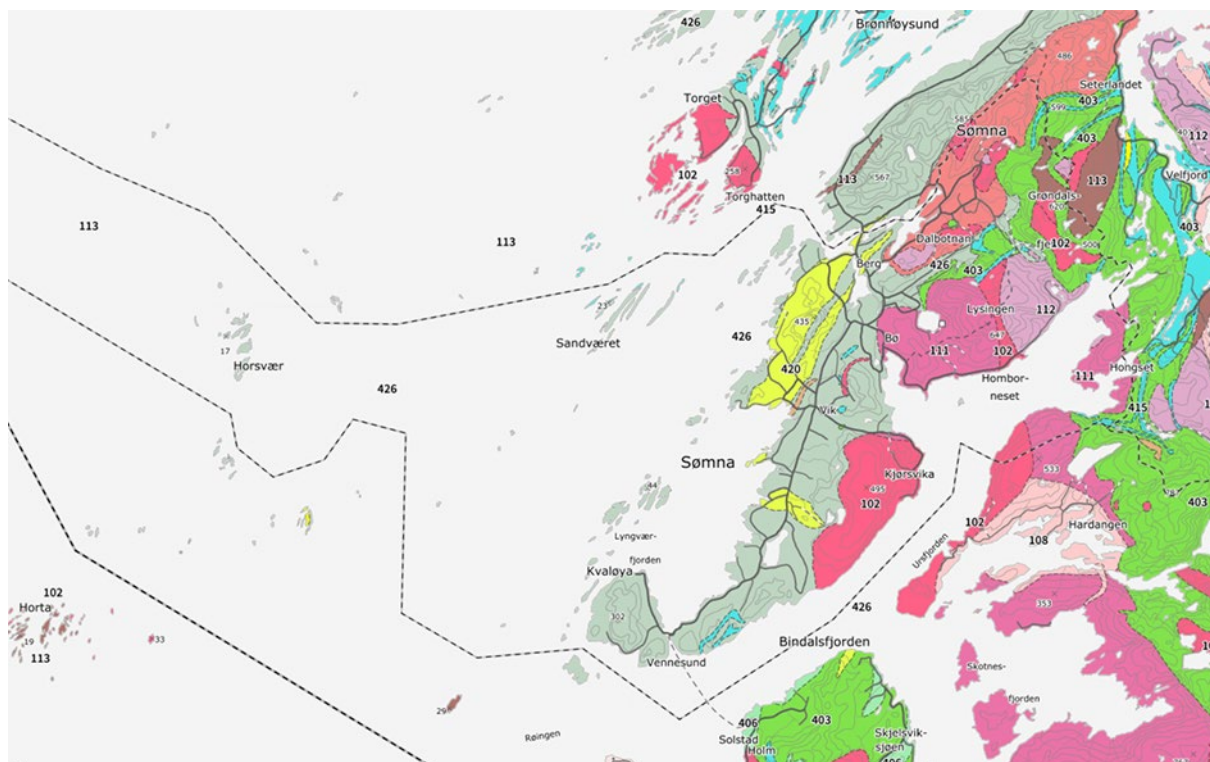
Feltnavn	Lokalitetsnavn	Kommentarer
VA1	Laksvika	Akvakultur
VA2	Einrika-Vassvika	Akvakultur
VA3	Rossvikholman	Akvakultur
VA4	Nordskjæret	Akvakultur
VA5	Jektvika 2 og Olderbakken, ID 10885 og 27876	Akvakultur
VA7	Olderbakken, ID 27876	Akvakultur
VA10	Klubben, ID 19755	Akvakultur
VA12	Hallsteinvika	Akvakultur
VA13	Sandskjæret, ID:45013	Akvakultur

4.3 Berggrunn og mineralforekomster

Berggrunnen i Sømna kommune er svært varierende og den er en del av Helgelandsdekkekomplekset som består av dypbergarter, gneiser, granitt, glimmerskifer, karbonatbergarter. Berggrunnen er videre preget av den kaledonske fjellkjedefoldingen (kaledonske orogenese) som har gitt berggrunnen en strøkretning hovedsakelig sørvest-nordøst. Det er glimmerskifer og glimmergneis i et belte langs den vestre og sentrale delen av Sømna-halvøya med Kvaløya, dypbergarter som granitt og dioritt i østre

del av halvøya og dypbergarten gabbro innerst ved Ursfjorden i nord. Berggrunnen stammer tilbake til proterozoisk til silurisk tid.

Figur 15. Kart av berggrunnen fra databasen til Norges geologiske undersøkelse, NGU.

Råstoffutvinning

Det er ett eksisterende masseuttak i Sømna kommune med godkjent konsesjon, det ligger på Kattuglhågen, BRU1. I tillegg er det tatt med ett nytt område til masseuttak på Tåberget, BRU2.

Sted/krets	Arealformålsnavn	Arealstatus	
Kattuglhågen	BRU1	Nåværende	Eksisterende, godkjent konsesjon
Tåberget	BRU2	Framtidig	

Figur 16. Råstoffutvinning – nåværende og framtidige BRU-formål.

5. Infrastruktur og samferdsel

5.1 Samferdsel

Hovedvegforbindelsen gjennom kommunen er Kystriksveien i Nordland, fylkesvei 17. Vegen går med ferge fra Holm i Bindal kommune til Vennesund i sør i Sømna kommune. Vegen passerer kommunesenteret Vik og ender i Berg i nord, og når en passerer brua over Nordstraumen er en kommet frem til Brønnøy kommune. Regional transportplan Nordland m/handlingsprogram 2018-2029 legger føringer for regional planlegging og utviklingen framover også innenfor transportsektoren.

Ønskede gang- og sykkelveg strekninger i kommunen, f.eks. mellom Vik og Berg, vises som samferdselslinje på plankartet.

5.2 Vann

Sømna kommunale vannverk består av to vannbehandlingsanlegg med tilhørende utjevningsbasseng, 1 høydebasseng og tilhørende ledningsnett.

- Vassbotn Vannbehandlingsanlegg er lokalisert i Kvervet i Brønnøy kommune. Vannkilden er Vassbotnvatnet. Historisk sett har dette anlegget dekket norddelen av Sømna i tillegg til Trælnes i Brønnøy kommune.
- Våg Vannbehandlingsanlegg er lokalisert på Reitan, Våg. Dette anlegget dekket historisk sett sørdelen av Sømna kommune fra Vik og sør.

Sømna kommune har i dag et vannforsyningssystem som dekker hele kommunen. Det vil si at begge vannbehandlingsanleggene forsyner inn på dette ene systemet. Anleggene er knyttet sammen i et felles knutepunkt. Dette er høydebassengene på Slyngjemyren. Det å ha to anlegg på samme forsyningssystem gir en stor sikkerhet og fleksibilitet. Kommunen kan ha utkopling av anlegg og rørsystem uten at dette berører mange abonnenter.

Forsyningssystemet til Sømna kommune dekker hele den bebodde delen kommunen med unntak av Innermarka (1 husstand), Ytter Kvaløy (1 husstand) og Mardal (4 husstander). Mardal har tilbud om å koble seg på kommunens forsyningssystem, men har selv valgt å beholde sin egen kilde. Dette er det eneste felles private forsyningssystemet i kommunen.

Dette betyr også at kommunen har svært god dekning av brannvann i kommunen.

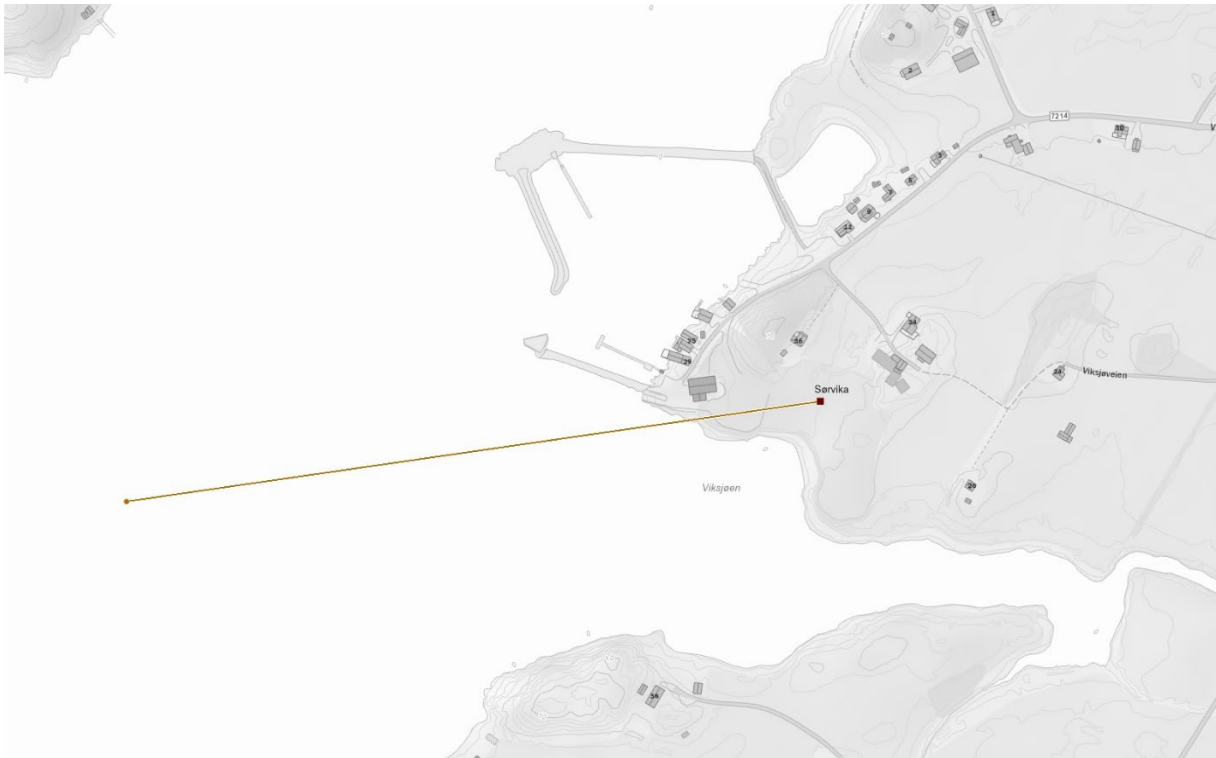
5.3 Avløp

Vik renseanlegg ligger i Sørvika og er et kommunalt renseanlegg som er urensset Avløpet ender i Vikvågen. Prosjektering av renseløsning for dette utslippet er under arbeid.

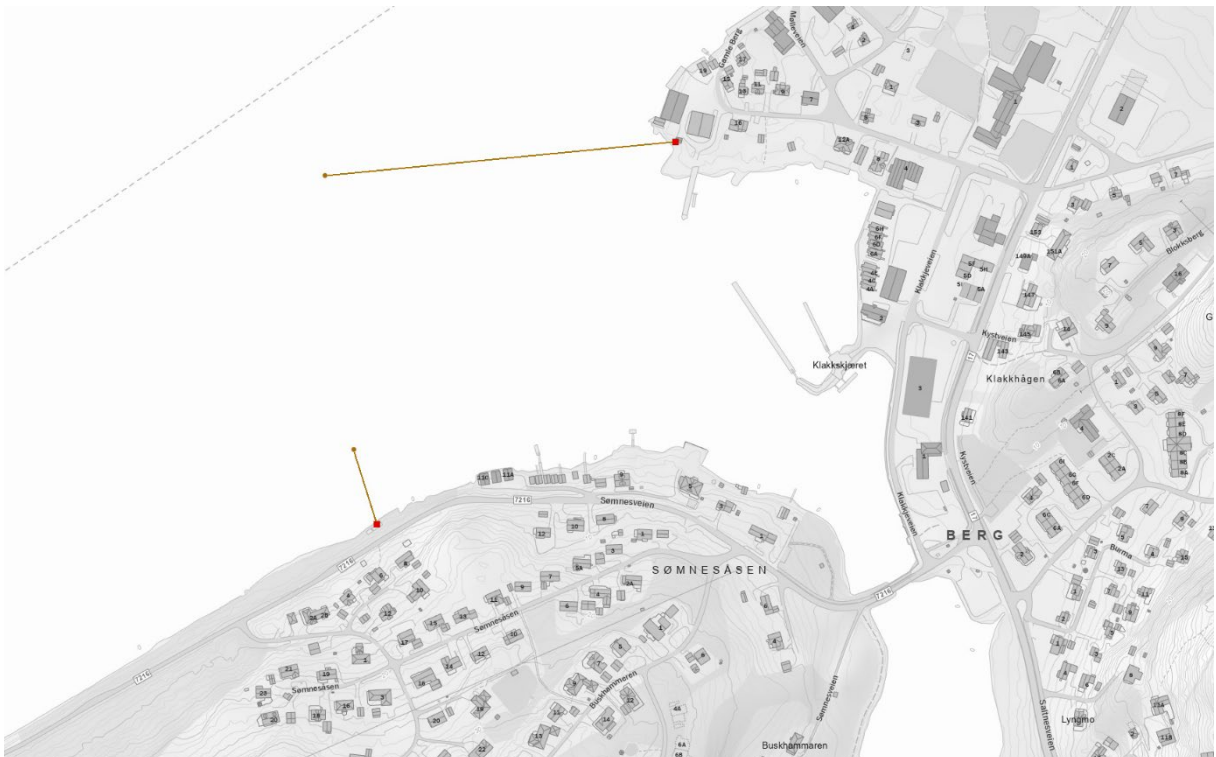
Berg renseanlegg ligger ved Sømnesåsen og Berg II renseanlegg ligger ved Gamle Berg, begge er kommunale renseanlegg. Begge anleggene har hatt rensing i form av slamtank og rotosil. Rotosilen er i dag ut av drift i påvente av etablering av annen renseløsning. Avløpene ender i Sømnesvika.

I alle andre deler av kommunen er bolig-, fritids- og næringsbygninger tilknyttet egne private septiktanker eller infiltrasjonsanlegg.

Figur 17. Kart over Vik sitt rensesanlegg som ligger i Sørvika.

Figur 18. Kart over Berg sitt rensesanlegg som ligger ved Sømnesåsen og Berg II sitt rensesanlegg som ligger ved Gamle Berg.

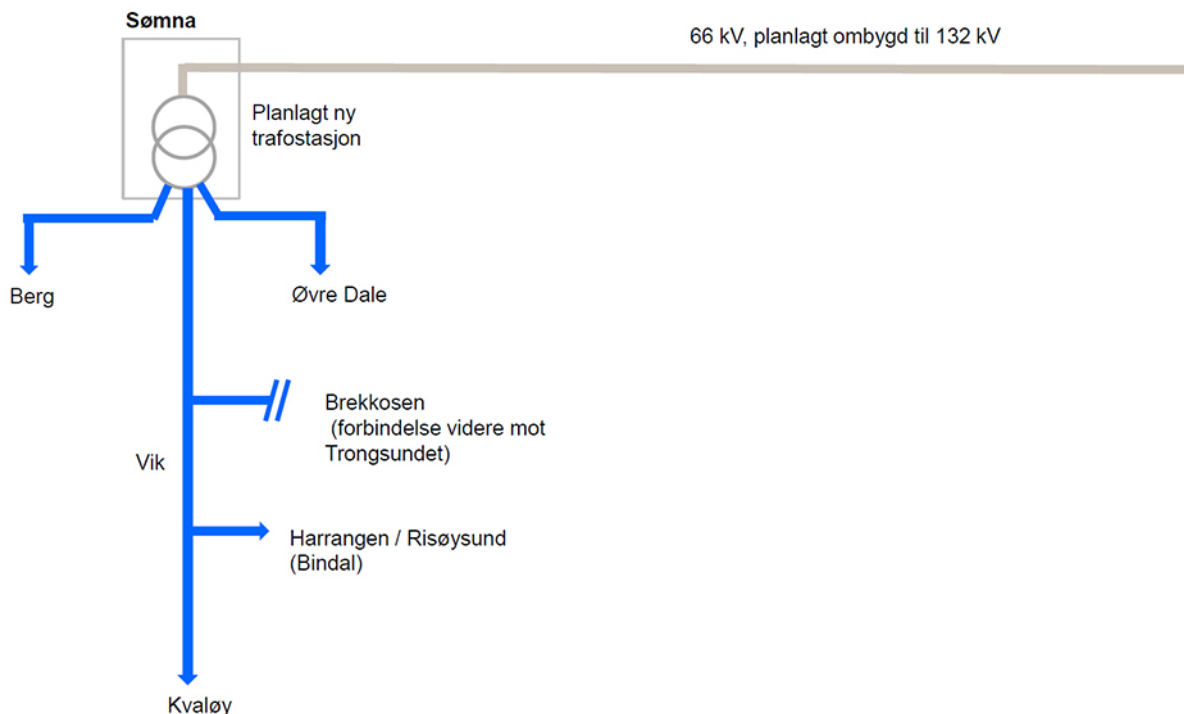

5.4 Fiber

Kommunen har allerede utbygd fibernettet i hele kommunen, unntatt Innermarka og Ytre Kvaløy. De fleste helårsboliger og mange fritidsboliger og næringsbygg i kommunen er etter bestilling tilknyttet fiber.

5.5 Strøm og strømutfordringer

Helgeland Kraft forsyner Sømna kommune med strøm. Kommunen har én hovedstasjon for strøm, noe som kan gi begrensninger i strømovertføring fra Kolsvik til Tilrem. Det er videre flere prosjekter som har økt effektbehov; blant annet oppdrettsanlegg på Kvaløya som krever ca. 2,5 MW samt biogassanlegget i kommunen som krever 2-2,5 MW. Vennesund fergeteie vil også ha behov for en økning på 0,1 MW. Grunnet nye lastuttak kreves det derfor omfattende forsterkninger mot Kvaløy. Linea har vært i møte med Sømna kommune våren 2023 der de opplyste om at de ser for seg en ny trafostasjon som skal plasseres ca. midt i forsyningsområdet og i området Brekkeide.

Figur 19. Planlagt ny trafostasjon og skjematisk fremstilling av distribusjonsnettet på 22 kV (blå farge).

5.6 Parkering

Det skal settes av tilstrekkelig plass for sykler og biler i kommunen. Det legges føringer for parkeringsdekning i bestemmelsene til KPA. Det er én kommunal lader på Vik skole, og Sømna Kro & Gjestegård har tre Tesla-ladere som deres overnattingsgjester kan benytte. Coop Berg skal tilrettelegge for ladestasjoner for el-kjøretøy.

6. Naturbaserte næringer, natur og friluftsliv

6.1 Landbruk

Sømna er en kommune med et aktivt landbruk. Jordbruket er i vesentlig grad basert på storfe- og sauehold og jordbruksarealene brukes i hovedsak til grasproduksjon og beitemark, men det dyrkes også noe korn i kommunen. Det er i tillegg en del produksjon av svinekjøtt og to bruk med verpehøner.

I Sømna kommune er det 31844 daa med jordbruksareal og dette utgjør 16,3 prosent av kommunens landareal. Jordbruksarealet består av fulldyrket jord, overflatedyrket jord og innmarksbeite. Fulldyrket jord er jordbruksareal som er dyrket til vanlig pløedybde og kan benyttes til åkervekster eller eng, og som kan fornyes med pløying. Overflatedyrket jord er jordbruksareal som for det meste er ryddet og jevnet i overflaten slik at maskinell høsting er mulig. Innmarksbeite er innmarksareal som kan benyttes som beite, men som ikke kan høstes maskinelt, og dette arealet skal ha tydelig kulturpreg. Minst 50 % av arealet skal være dekt av kulturgras og beitetålende urter. Store deler av kommunen er derfor avsatt til LNFR-områder. Det vises også til punkt 3.10 Kulturlandskap, kulturminner og kulturmiljø for mer informasjon.

Arealtype	Dekar	%
Jordbruksareal ^		
Fulldyrka	27 072	13,9
Overflatedyrka	210	0,1
Innmarksbeite	4 562	2,3
Skog v	67 650	34,7
Bebyggelse/samferdsel	3 259	1,7
Annet markslag v	88 431	45,4
Ikke kartlagt	3 659	1,9
Sum	194 843	100

Kilde: Arealressurskart AR5, årsversjon 2022, NIBIO

Figur 20. Arealressursene i Sømna kommune, kilde Arealbarometer, arealressurskart (AR5), NIBIO.

Nedbygging av jordbruksarealer er en irreversibel prosess, og areal som blir bygget ned kan ikke tas i bruk igjen til matproduksjon. Kommunen har et ansvar for å ta vare på matjorda for kommende generasjoner.

Dyrkbar jord er arealer som kan dyrkes opp til å bli fulldyrka jord. Det kan for eksempel være et skogområde med god jord. Hvor godt egnet den dyrkbare jorda er for matproduksjon, er blant annet avhengig av klimaet. Landet er delt inn i klimasoner fra 1–6, hvor sone 1 er best egnet for

matproduksjon. Jamfør arealbarometeret til NIBIO har Sømna kartlagt 11 288 daa som dyrkbar jord, og 61,8 % av den jorda som kan dyrkes opp ligger i klimasone 3, «godt egnet for førkorndyrking». 45,1 % av den dyrkbare jorda i Sømna er skog, 12,6 % er innmarksbeite, 0,4 % er overflatedyrka jord og 4,1 % er åpen fastmark. 37,9 % er myr, og myrjord kan være problematisk å dyrke opp, da det blant annet kan medføre økte utslipp av klimagasser. I Sømna kommune ligger 61,8 prosent av den jorda som kan dyrkes opp i sone 3.

I planforslaget er det forsøkt å begrense bruken av formålet LNFR med spredt bolig-, fritids- eller næringsbebyggelse, da dette er lite hensiktsmessig for en rekke områder i kommunen. Det er avsatt tydelige avgrensede områder hvor det åpnes for spredt bolig-, fritids- eller næringsbebyggelse kombinert eller hver for seg. For hvert slikt LNFR-område er det satt opp begrensninger for maksimalt antall boliger/fritidsboliger som kan bygges i disse formålene i den neste 10-års perioden, se punkt 3.1.

Figur 21. Slåttonn i Sømna.

Sømna Biogass

Sømna Biogass Gårdsdrift SA ble stiftet den 30. januar 2020 av 52 bønder, i dag er det 58 bønder med i Sømna Biogass Gårdsdrift SA. Sammen med Sømna kommune er det gjennomført et forprosjekt som har utredet muligheten og potensialet for å etablere en biogassfabrikk i Sømna. Biogassmarkedet i Norge er økende, og aktørene posisjonerer seg for å ta en fremtidig rolle. Den nye gjødselverforskriften vil også sette strengere krav til større lagringskapasitet for husdyrgjødsel jr. høring av ny gjødselverforskrift. Dette blir en økonomisk utfordring for bøndene, da flere må utvide sin lagringskapasitet og oppfylle krav om tak over gjødselkum. Bøndene i Sømna ønsker å ta sin del av klimaansvaret. Reduserte utslipp av klimagassen metan og lystgass fra lagring/håndtering av husdyrgjødsel, kan realiseres ved en etablering av biogassanlegg i Sømna kommune. Husdyrgjødsel som har vært i biogassfabrikken skal kjøres tilbake som biorest og spres på jorda. Som en følge av dette vil selskapet ta ansvar for å sikre nok lagringskapasitet for bioresten. Sømna Biogass Gardsdrift SA skal bygge ca. 35 felleslager spesialtilpasset for bioresten.

I planprosessen med KPA har plassering av kummene vært gjennom en forenklet vurdering for påvirkning av naturmiljø, friluftsliv, kulturminner m.m. Ettersom dette er et tiltak innenfor landbruket og hvert enkelt gårdsbruk, har ikke den enkelte kum en egen konsekvensutredning. Det er av den grunn heller ikke satt begrensning på f.eks. størrelse til kummene i bestemmelsene. Eventuelle negative konsekvenser er meddelt Sømna Biogass og disse kummenes plassering har allerede blitt/eller vil bli justert i forhold til dette. Alle plasseringer av kummer, bortsett fra 5 stykker er innenfor LNF2 i gjeldende KPA. Kum 12, 14, 27, 32, 34 ligger i LNF 1 i gjeldende KPA, men har blitt lagt som LNFR-spredd i ny KPA.

Nye landbrukskummer

Nr.	Gnr./bnr.	Sted	Kommentar
5	64/2	Arnes	
6	63/2	Rørmark	Utgår
7	65/4	Kvilt	
8	70/6	Hass	
9	67/3	Kleiven	
10	61/6	Øvre Dale	
11	69/1	Rustebakke	
12	69/7	Øien	
13	66/18	Grøtheim	
14	50/1	Sømnes	
15	50/16	Baustad Vest	
16	58/3	Holand	
17	56/48	Brekkeidet	
18	52/3	Baustad	
19	52/1	Baustad	
20	49/4	Vallerå	
21	47/6	Mardal	
22	25/1	Hombornes	
23	54/1	Brekkesen	
24	44/4	Bjørø	
25	40/7	Stein	
26	42/1	Trongvollan	
27	27/1	Kjørsvik	
28	39/10	Tungen	
29	39/33	Stein/Sandvåg	
30	36/4	Åsletten	
31	38/1	Sandvåg	
32	36/9	Våg/Hjelmset	
33	35/21	Sund	
34	29/2	Hjelmset	
35	31/88	Kvaløy	
36	40/1	Hauglund/Steine	
36	59/1	Øvre Grøtheim	
37	36/4	Enge	
39	58/1	Grøtheim	
40	64/5	Dalbotn	

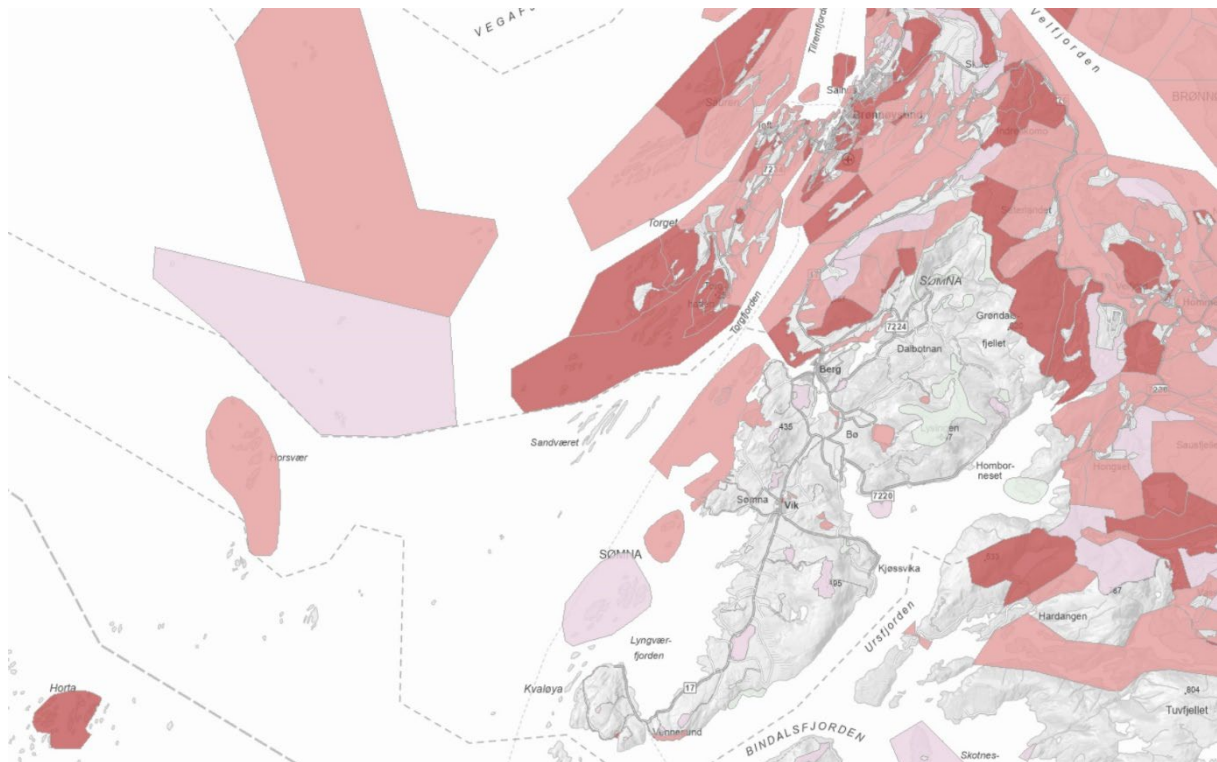
Figur 22. Oversikt over nye landbrukskummer.

6.2 Natur- og friluftsområder

Sømna kommune har unike friluftslivsområder og de er kommunens største ressurs for aktivitet og rekreasjon. Bruken av disse er viktige for folkehelse, stedstilhørighet, kunnskapsformidling og næringsliv. Det er utført kartlegging og verdisetning av friluftslivsområder i Sømna kommune i 2014. Prosjektet inngikk i en helhetlig kartlegging av alle kommunene i Nordland, på initiativ fra Nordland fylkeskommune. Kartleggingen følger en metodikk gitt i Kartlegging og verdsettning av friluftsområder (DN-håndbok 25, 2004). Kartleggingen fokuserer ensidig på friluftslivets interesser og innebærer ingen veiing mot andre privat- eller samfunnsinteresser.

Kommuneplanen er påført en rekke hensynssoner for både naturmiljø, friluftsliv og landskap (kulturlandskap). Hensynssoner for bevaring av naturmiljø er satt av der hvor det er registrert verdifulle naturtyper, enten nasjonalt eller lokalt. Det er også satt av hensynssone Naturreservatene samt fuglefredningsområdet i Horsvær.

Figur 23. Kartlegging av natur- og friluftsområder i Sømna kommune, kartutsnitt fra naturbase.no.

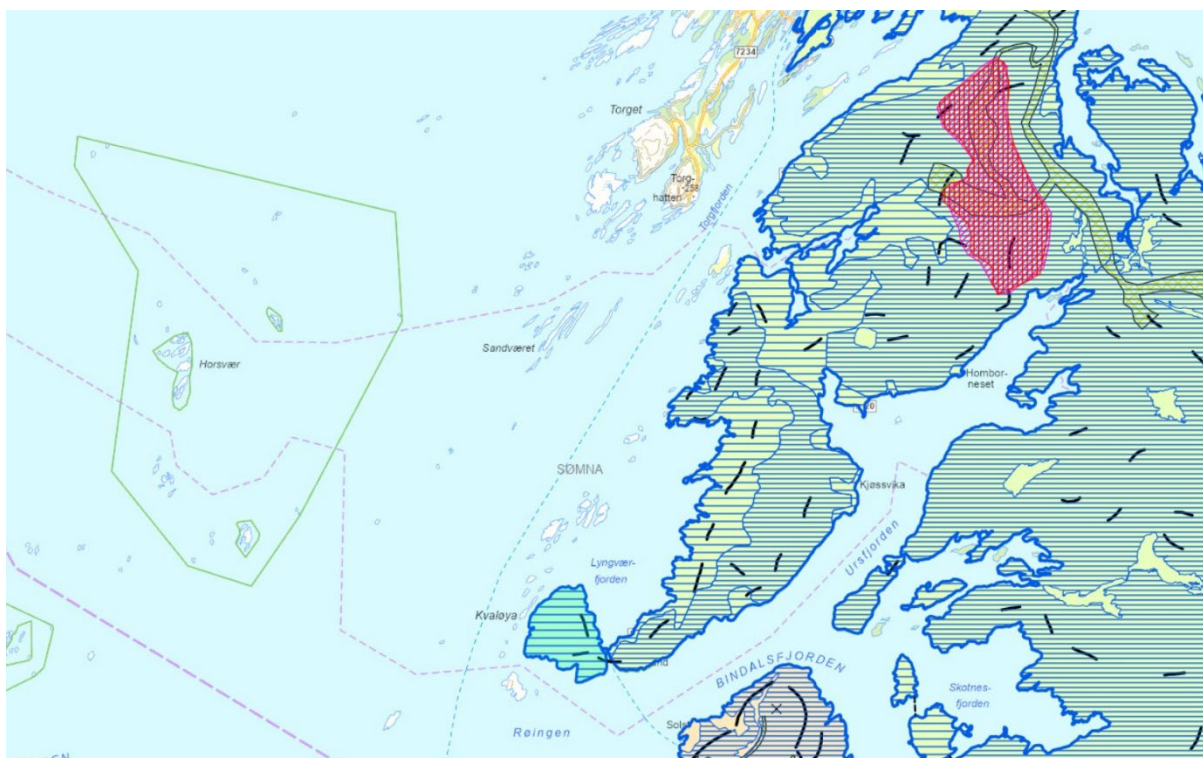

Figur 24. Kvennvika.

6.3 Reindrift

Samisk reindrift er basert på at reinen skal beite på utmarksbeite hele året. Naturgitte forhold og reinens behov varierer gjennom året. Derfor er det nødvendig å flytte reinen mellom ulike beiteområder i de ulike beitesesongene. Innenfor kommunen er det et reinbeitedistrikt, Jillen Njaarke, som har store områder for reinbeite i Sømna kommune. Det er flere flytt- og trekkleier, oppsamlingsplasser og svømme- og transportleier. Leiene følger gamle spor bestemt etter blant annet topografi, sjøer og vassdrag, og inngrep i disse kan få alvorlige konsekvenser. De samme flyttingene skjer år etter år, men variasjonen i naturforhold og klima fører til ulikheter mellom år. Noen vinterbeiteområder ligger slik til at de må brukes i et rotasjonsmønster. Dette er mest vanlig på kysten. Rotasjonsbeiting innebærer at et avgrenset område blir beitet gjennom en vinter. Neste vinter er det et annet avgrenset område som blir brukt. Beiting på avgrensete vinterbeiteområder medfører at lavbeitet trenger noen år uten beiting for å vokse til igjen. Derfor kan det ta flere år mellom hver gang det er vinterbeiting på visse avgrensete kystområder, som for eksempel øyer og halvøyer. Registrerte flytt- og trekkleier er vist i plankartet som hensynssoner, H520, disse har tilhørende planbestemmelser. Beiteområder er tatt ut som hensynssone da det uavkortet gjelder for hele kommunen.

Figur 25. Reinbeite for rein i Sømna samt flytt- og trekkleier, oppsamlingsplasser og svømme- og transportleier innenfor kommunen, kartutsnitt fra databasen Nordlands Atlas reindrift.

6.4 Kulturlandskap

Kulturlandskap er en helhetlig måte å se landskapet på, hvor både natur, kultur, historie og dagens aktivitet og mennesker inngår. Jordbrukets kulturlandskap omfatter ulike typer høstingslandskap i utmark og dyrkingslandskapet, det vil si gårdslandskap med innmark. Det er 4 områder som er satt av til verdifulle kulturlandskap i Sømna kommune, utvelgelsen er utført av miljøvernmyndighetene i nasjonal registrering av verdifulle kulturlandskap.

I kommuneplanen er det avsatt hensynssone for kulturlandskap for:

- Nedre Dale – 784,8 daa
- Skålvika – 119,1 daa
- Kvaløygjerdet – 29,5 daa
- Nordstrand – 26,1 daa
- Til sammen – 959,5 daa

Figur 26. Verdifullt kulturlandskap i Sømna kommune, Nedre Dale, Skålvika, Kvaløygjerdet og Nordstrand, kartutsnitt fra Naturbase.

Nedre Dale

Kulturminneverdi: Verdifullt

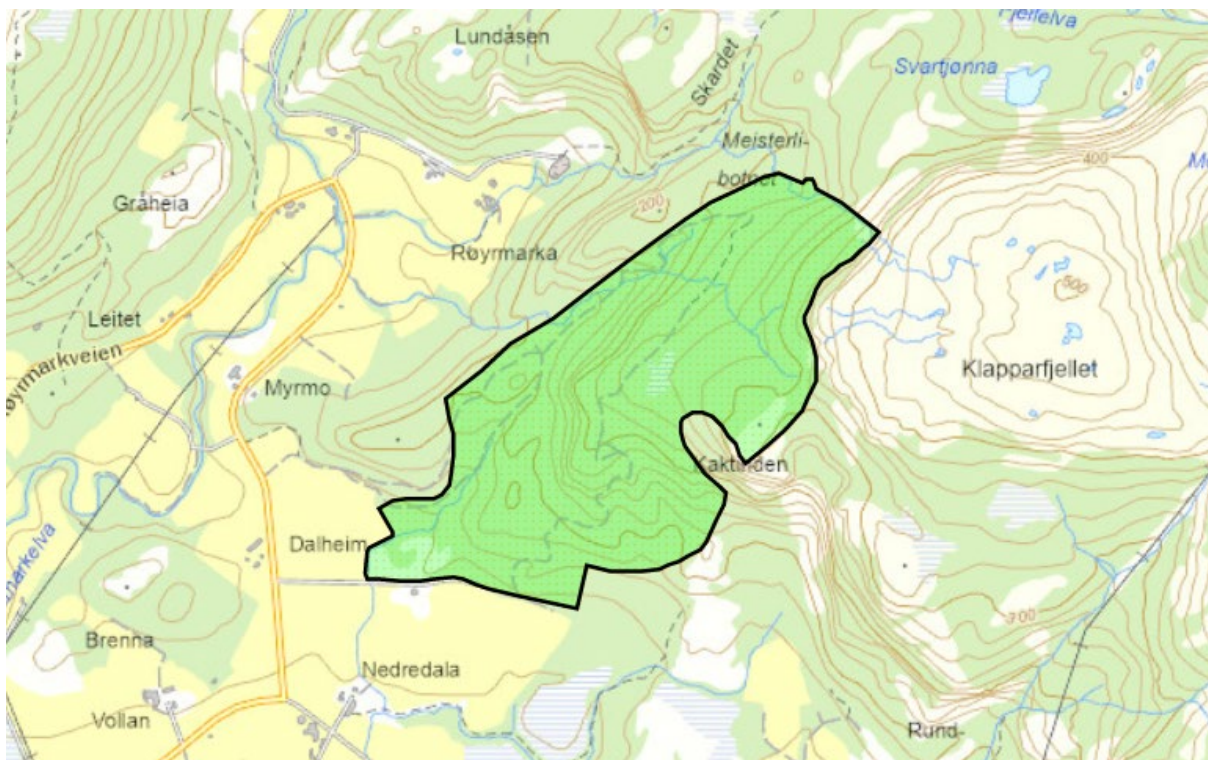
Biologisk mangfold verdi: Verdifullt

Areal 784,8 daa

Større beiteskogsområde som ligger sørvendt innerst i en dal. Det er lang tradisjon for beiting i området, dokumentasjon på saubeite tilbake til 1600-tallet, også brukt til storfebeite, melkekyr ble da hentet ned til kvelds for melking. I dag beites området av storfe, initiert og organisert gjennom Nedre Dale beitelag. Området har vært kontinuerlig beitet med sau helt fram til i dag, og er mindre preget av gjengroing enn mange steder i resten av kommunen. På 60 og 70-tallet fantes en av de største besetningene i Sømna i dette området. Beitingen har sørget for at det fortsatt finnes planter og frøbank med den artssammensetning som fantes i det tidligere åpnere beitelandskapet. Bruken har i de siste årene gått tilbake, og søkerne vurderer å iverksette tiltak. Tidligere ble hasselskog høstet. Området er også tilrettelagt som tur- og friluftsområde, med stier og informasjonstavle som forteller om gamle stedsnavn og kulturhistoriske verdier i området. Dale beitelag, som sørger for beitingen i området, har mottatt STILK-midler til rydding, kultursti m.m. Rester av løypestreng for frakting av høy ned skrentene fra utmarksslåttene lenger oppe i marka. Det var vanlig med «stakahøy», og høyet ble pakket inn i et nett og sendt ned fra fjellet på løyparstreng. Tufter og spor etter bosetning på «Slåttengan». Større granplanting innenfor området. Plantefeltet har ødelagt Dyrvollen som tidligere var hvileplass for dyr på beite her. Vegetasjon og flora Området har høy lokaltemperaturer og mange varmekrevende plantearter og treslag. Variert område med fuktige slåtteenger og myrer og tørre, varme fjellskråninger. Skogen består av partier med småvokst, lysåpen lauvskog med bl.a. hassel, hegg, osp, gråor og rogn i sørvendt li, og storvokst, kontinuitetsprega lauvskog inn mot bratt vestvendt li, samt lyngskog med blanding av bjørk og gran, i tillegg til et større granplantefelt. En del av området har delvis sumppeg, mens det meste har feltsjikt av frisk, urte- og grasrik vegetasjon i til dels lysåpen skogsmark. I området med lyngskogspeg dominerer røsslyng, heigråmose, skrubbær, molte og blokkebær i feltsjiktet. Dyretråkk danner markerte stier og gjørmetråkk i terrenget på kryss og tvers i

beiteområdet. Området bør undersøkes nærmere i forhold til artsinventar. Vurdering Stedet vurderes først og fremst å ha lokal verdi. Forslag til forvaltning Fortsatt beite med storfe som i dag. Beitetrykk og dyretall bør justeres i forhold til vegetasjon og eventuell sårbar flora (tråkk kan bli et problem i edelløvslogen ved for mange dyr). Med dagens bruk av området, både som beite- og friluftsområde og til formidling av kulturhistoriske verdier, bør det etter hogst av granskogsfeltet på Dyrvollen vurderes å forsøke å tilbakeføre Dyrvollen til den opprinnelige grasvollen som har vært her. Dette området bør uansett ikke tilplantes med ny barskog.

Figur 27. Verdifulle kulturlandskap på Nedre Dale, kartutsnitt fra Naturbase.

Skålvika

Kulturminneverdi: Verdifullt

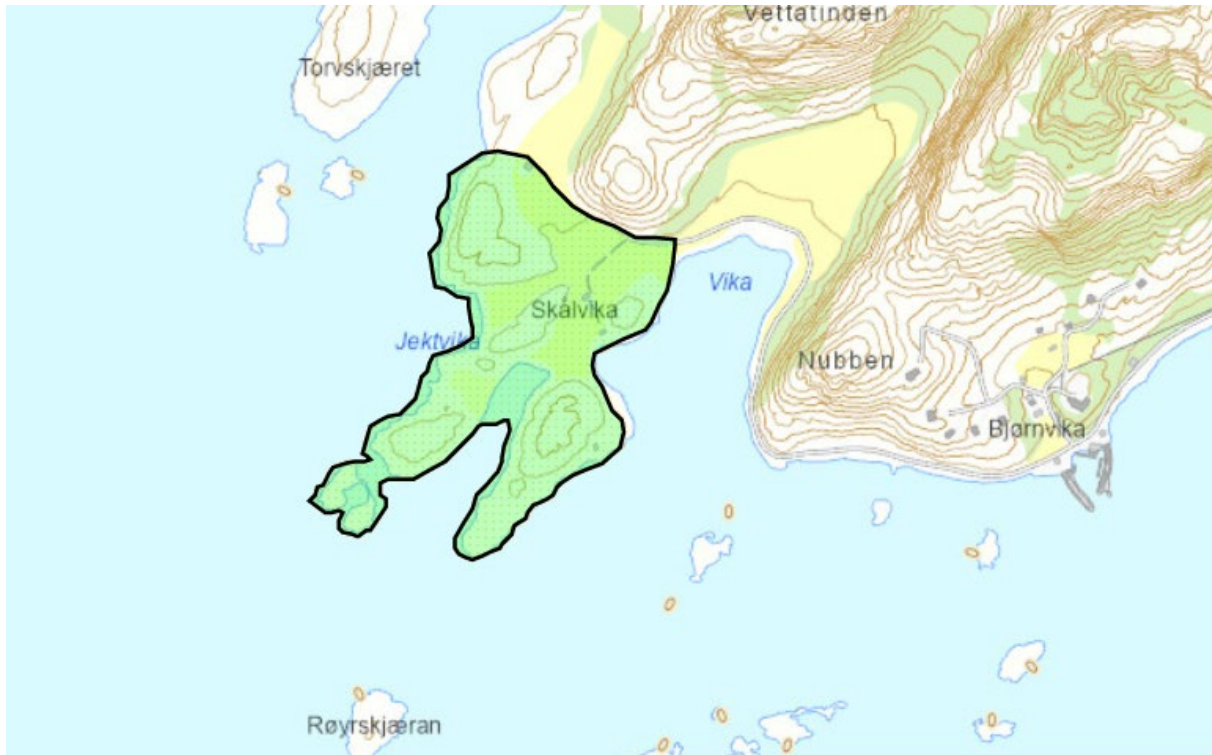
Biologisk mangfold verdi: Ikke registrert

Areal 119,1 daa

Nedlagt gårdsbruk i Skålvika ut mot Melsteinfjorden på yttersida og Lyngværfjorden i sør, benyttes som fritidsbolig i dag. Det gamle våninghuset samt et uthus/skjul er bevart og restaurert. Vegetasjon og flora Det meste av jorda rundt gårdstunet er utnyttet til moderne engslått i dag. Restarealer ned mot sjøkanten er ute av hevd. En større forekomst av osp finnes i lia nord for husene. Vest for husene går et høydedrag utover mot sjøen. Deler er gjengrodd av nypekjerr, og delvis løvskogoppslag, men oppe på høyden lavvokst, fattig engvegetasjon som trolig er rester fra ei tid hvor området var slåtte- eller beitemark. Videre vestover høyden går vegetasjonen over i fattig lynghei, vekslende med myr, svaberg og en liten strangengutforming. Innslag av rikere lyngheivegetasjon i senkning mot lita bukt. Kystlyngheivegetasjon er ellers ikke så vanlig i kommunen. Hele området er i ferd med å gro igjen - einer, mjødukt, skogstorkenebb, bringebær, nypekjerreller rogn er gjengroingsarter. Andre arter som er registrert: Strandenga: Strandrug, dunhavre, mjødukt. Eng: gulaks, geitsvingel, småengkall, teiebær, tepperot, blåknapp, kvitmaure, fjellmarikåpe, karve, tveskjeggveronika, blåklokke. Lynghei: krekling, røsslyng, heigråmose, sisselrot, hårstarr. Vurdering Skålvika er et vakkert sted med åpne, lave landskapsformer, som gir flotte lysvirkninger og utsyn over sjøen i nord, vest og sør. Området har slik sett verdi lokalt som idyllisk og storslaget friluftsområde ut mot havet. Biologisk sett har området

begrenset verdi. Stedet har større kulturhistorisk verdi som representativt eksempel på et eldre bruk i regionen, først og fremst fordi hovedbygningen er bevart forholdsvis uforandret. Siden andre spor etter tradisjonell drift, bygninger eller spor i landskapet ikke er bevart er denne verdien noe begrenset. Forslag til forvaltning Gjengroingen av kulturmarka er kommet relativt langt. Rydding og beiting er nødvendig for å snu denne utviklingen og for å hindre at området forringes som friluftsområde.

Figur 28. Verdifulle kulturlandskap på Skålvika, kartutsnitt fra Naturbase.

Kvaløygjerdet

Kulturminneverdi: Verdifullt

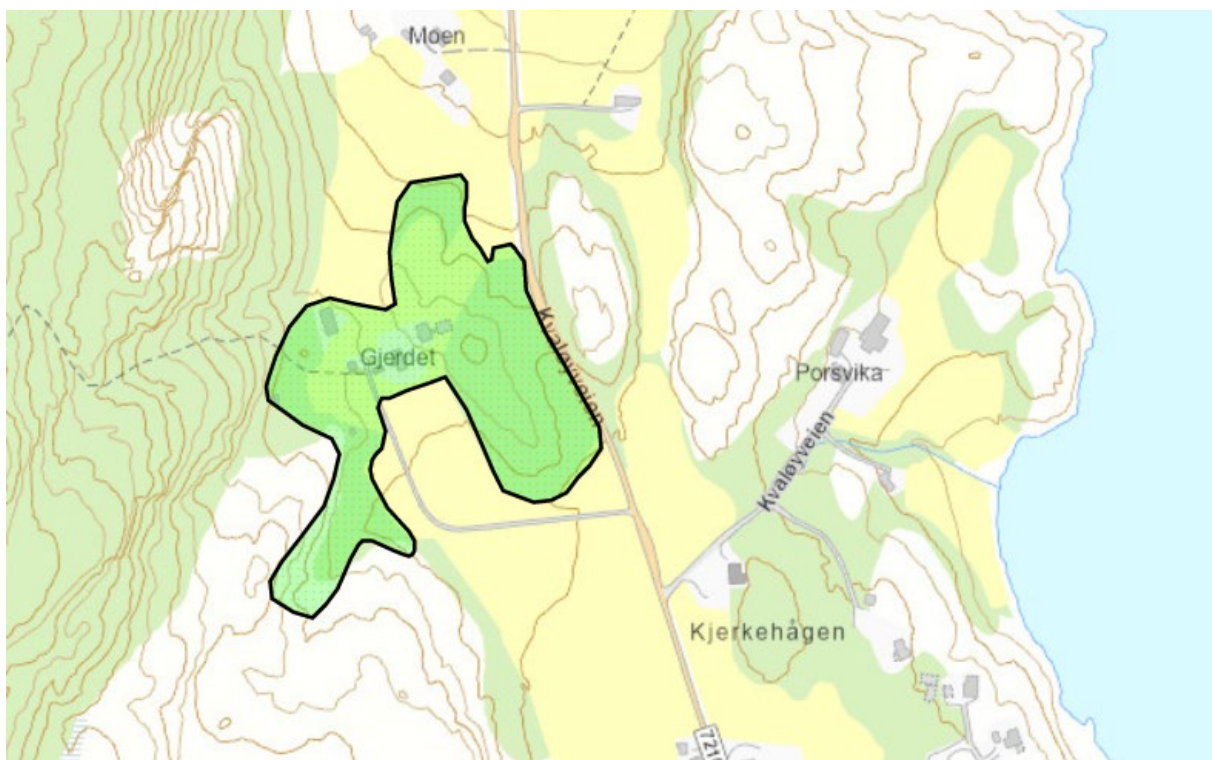
Biologisk mangfold verdi: Verdifullt

Areal 29,5 daa

Området består av en gårdseiendom som ligger på østsiden av indre Kvaløy sør i Sømna. Eiendommen består av innmark, utmark og gårdstun med seks bygninger av forskjellig størrelse og funksjon. Gårdsdrifta er lagt ned, men eier bor fremdeles på gården. Gårdstunet ligger et stykke opp fra sjøen, bak en liten furukledt haug, inn mot ei brattlendt li i vest. Tunet er ellers omgitt av åpen mark, i sør grensede til gårder som er i drift idag. Jorda på bruket er leid bort til naboeiendom. Størstedelen av innmarka på gården blir slått, men restarealer nord og nordvest for tunet er ute av hevd. Dette er gammel slåtteeeng. Alle de tradisjonelle bygningene er bevart. Mellom Sømna historielag og eieren av gården er det inngått en avtale om at Sømna historielag kan disponere bygninger på gården og et område rundt disse, i alt 5,5 dekar, til museale formål, mot at laget holder bygningene ved like. Historielaget ønsker å gjøre gården til et levende museum for formidling av landbrukshistoria, med aktiviteter. Tanken er å bevare et stedstypisk bruk hvor opprinnelig bebyggelse og ressursutnytting på gården kan demonstreres. Gården representerer klare kulturlandskapsmessige og historiske verdier. I kommuneplanen er Kvaløygjerdet ett av 4 områder i Sømna som er båndlagt med tanke på å bevare særlige verdier knyttet til kulturminner og lokaliteter med naturvitenskapelig verdi. STILK-midler har vært benyttet i forbindelse med restaureringen. Vegetasjon og flora Deler av jorda på bruket benyttes til moderne grasproduksjon og er uten botanisk interesse. Like inntil tunet er det rester av gammel natureng - i et større jordstykke i slakt skrånende terreng ned mot veien nordøst

for husene, og i en bakke ned fra en liten høyde nord for husene. Det største jordstykket har trolig vært holdt lengst i hevd. Her dominerer sølvbunke, gulaks og følblom. På høyden ved husene er kjerr av nyperose i framvekst. Naturenga nedenfor er i ferd med å gro igjen av bjørk og annet kratt. Her ble følgende arter registrert: ryllik, nyperose, tveskjeggveronika, engsyre, nyseryllik, blåknapp, fioler, hvitmaure, blåklokke, prestekrage, fuglevikke, rødkløver, øyentrøst, småengkall, sneller, harerug. Bunnsjiktet domineres av etasjemose og engkransmose. Vurdering I Sømna kommune er dette det best bevarte tradisjonelle gårdsbruket vi har besøkt, med både bygninger og kulturmark fra den opprinnelige drifta bevart. Den gamle slåtteeenga er fortsatt artsrik og dermed verdifull, selv om deler er under gjengroing.. Gården ligger fint i landskapet mellom kulturmark, skog og sjø. Lokaliteten vurderes som verdifull. Dersom restene av slåtteeenga restaureres, anses lokaliteten som svært verdifull. Et omtrent komplett gårdsanlegg med bygninger og gårdsnær slåttemark fra tida både før og etter det moderniserte jordbruket tok over med kunstgjødsel og fulldyrking vil ha høy verdi for formidling av utviklinga av landbrukets kulturlandskap spesielt og landbrukshistoria i regionen generelt. Forslag til forvaltning I avtalen om bruk av gården har historielaget forpliktet seg til å bevare kulturmiljø og kulturlandskap på gården. I avtalen nevnes tradisjonell skjøtsel for å hindre gjengroing, vegetasjon i randsoner og åkerholmer opprettholdes, og grøfter og andre vannsig holdes åpne. Gjengroende arealer burde vært rydda for oppvoksende kratt. Det er også viktig å få i gang igjen tradisjonell skjøtsel av naturengene på eiendommen. Historielaget har her en unik mulighet til å ta ansvar for organisering av et slikt arbeid, eventuelt med støtte fra kommunen. Lokaliteten har kulturhistoriske og biologiske verdier som bør restaureres og skjøttes helhetlig. For å sikre at verdier knyttet til arealene på bruket ikke går tapt ved igangsetting av restaurering og skjøtsel bør det i forkant gjennomføres et grundig og faglig skjøttsplanarbeid. Tildette arbeidet bør det ligge et registreringsarbeid, samt tilrådinger om målsetning, metoder og oppfølging av tiltak.

Figur 29. Verdifulle kulturlandskap på Kvaløygjerdet, kartutsnitt fra Naturbase.

Nordstrand

Kulturminneverdi: Verdifullt

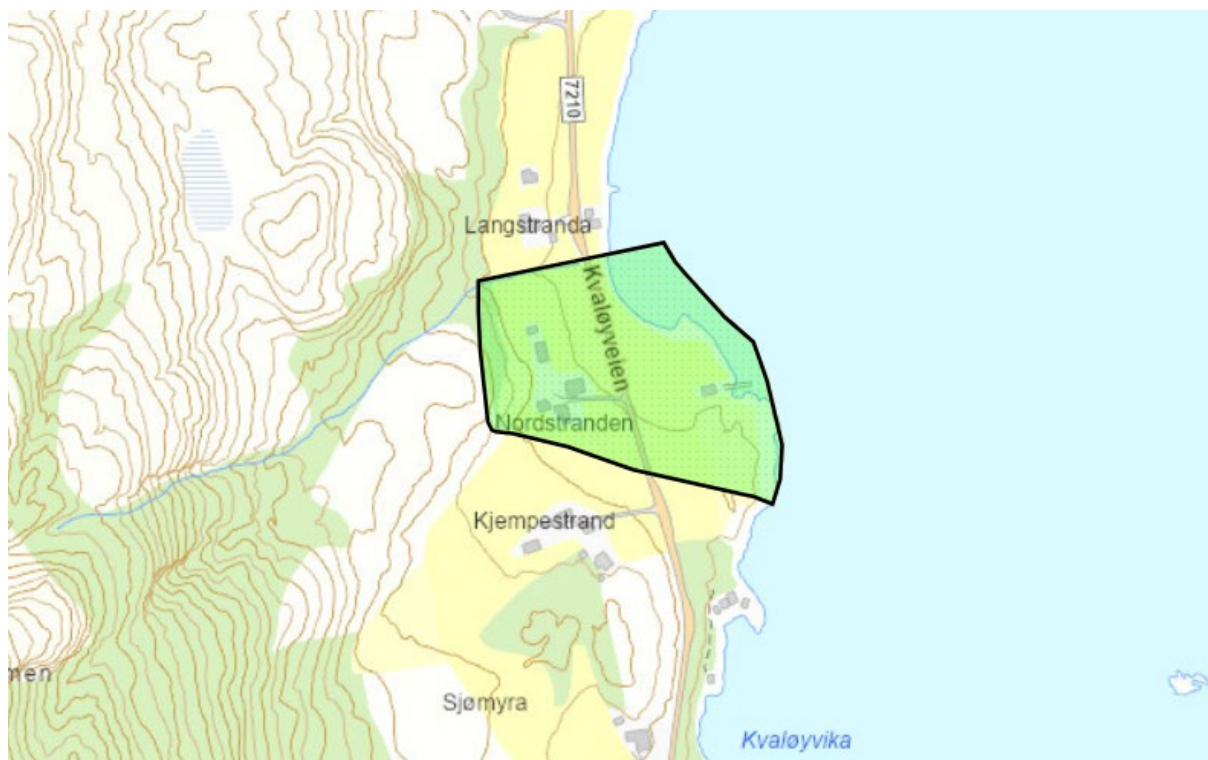
Biologisk mangfold verdi: Verdifullt

Areal 26,1 daa

Bruket var i drift som sauebruk, med 65 dyr i 2003. De opprinnelige bygningene står, både våningshus, fjøsbygning, et lite sommerfjøs samt naust ved sjøkanten. Alle bygninger er velholdt, særlig fjøset utmerker seg med opprinnelig utseende etter gammel byggeskikk. Nytt bolighus er bygd på tunet i senere tid. Eier Magnar Nordstrand forteller at for mange år siden ble ringforma steinsettinger funnet på jordene under pløying og oppdyrking. Disse sporene er trolig ødelagt og borte nå. Ute på høydedraget mot sjøen ligger en røys stor stein mellom bergene. Eier forteller at den har vært der så lenge han kan huske, uten at han kjenner opprinnelsen til denne. Det er sannsynlig at dette er en rydningsrøys. Vegetasjon og flora Inngjerdet beiteområde ned mot sjøen (øst for fylkesvegen) danner en åpen, velpleid eng med enkeltvis store bjørke- og rognetrær, noe som gir et parklignende preg. De høyere partiene med tynt jordsmonn preges av tørrbakkevegetasjon med relativt sparsomt og trivielt artsutvalg. Resten av enga er fuktigere, delvis med fuktpreg. Frodig enggrasvegetasjon (rødsvingel, smyle, rapparter, sølvbunke) med noe innslag av urter, f.eks. grasstjerneblom og sivarter i fuktigere parti. I deler av området danner sølvbunke større tuer, og hundekjeks er på frammarsj. Bunnvegetasjonen er dominert av engkransmose, og kvitkløver finnes i partier. Beitebakkene sør for gårdshusene har noe av det samme parkpreget, dannet av slått og intensiv sauebeiting. Bakkene består delvis av åpen mark og av beiteskog. Store seljer, rogn- og bjørketrær danner tresjiktet, over et frodig bunnsjikt preget av god gjødsling fra beitedyra. Stort innslag av arter som engsoleie og ryllik, samt frodig grasdekke (rapparter) og bunnsjikt at engkransmose og fagermoser. I de fuktige partiene nederst mot tunet finnes tunbalderbrå, høymol, vassarve og løvetann. Fuktenga går over i tørrberg/bakker mot sør, og her finnes blant annet villauk og gjetertaske. Dyretråkk danner markerte «render» i terrenget i hele beiteområdet. Vurdering Lokaliteten er variert. Stedet viser et tradisjonelt småskala landbrukslandskap typisk for regionen - med gårdstun liggende noe opp fra sjø og veg, potetåker og hage nærmest gårdtunet, beitearealer på innmarka rundt gården, og liten grasvokst veg til naust nede ved sjøen. Kombinasjonen fiske og jordbruk er tydelig her hvor naustene ligger så nært resten av bygningene på gården. Landskapet har vært i kontinuerlig og omtrent uforandret bruk over lengre tid, og både arealer og bygninger er svært velholdte. Disse elementene gir tilsammen et velpleid og helhetlig kulturlandskap i vakre omgivelser, synlig også for folk som ferdes langs vegen. Gården har en flott beliggenhet med uhindret utsyn mot Lyngvær fjorden og Sømna nærmest i nord og øst og videre mot Brønnøy i nord. I biologisk mangfold sammenheng er lokaliteten også interessant, selv om artsutvalget ikke er spesielt sjeldent. Stedet vurderes samlet sett å ha lokal til regional verdi. Forslag til forvaltning Fortsatt drift som i dag.

Figur 30. Verdifulle kulturlandskap på Nordstrand, kartutsnitt fra Naturbase.

6.5 Kulturminner

Der er mange typer kulturminner i Sømna kommune:

- Arkeologiske kulturminner
- Samiske kulturminner
- Maritime kulturminner
- Geologiske forekomster
- Gamle ferdselsveier
- Steingjerder
- Bygninger
- Tradisjonslokalteter

De eldste kulturminnene i Sømna kommune går tilbake til steinalderen. Det er gjort flere løsfunn og det er også spor etter hus flere steder i kommunen, blant annet på Skårskardet. Det er mange gravminner flere steder i kommunen både i form av hauger og gravrøyser, f.eks. langhaugen på Heståsen, som også er markert med en over to meter høy bautastein. I Vennesund ligger den sagnomsuste og helbredende Olavskilden. Et sjeldent kulturminne er en lærsko fra 300-tallet f.Kr. som ble funnet i ei myr på Vestaberg. Her er det også ei tuft etter et hus som var i bruk i jernalder. På Rødbergan nord for Vik ligger et klebersteinsbrudd fra jern- og middelalder. Bruddet ligger i ei bratt bergside, og i nedre del sees flere runde fordypninger etter uttak av kleberstein. Her finner man spor etter både gryteemner og groper etter uttak av gryter.

Sømna kirke på Vik ligger på et gammelt kirkested, som trolig har fungert som kirkested helt siden middelalderen. Sømna kirke fra 1876 er listeført av Riksantikvaren. Eldste omtale av en kirke på Sund er i 1533, men sognet nevnes allerede i 1432. I 1589 beskrives den som korshus, og sammen med Vik og Vassås kirker ble den da betjent av en kapellan residerende ved Brønnøy hovedkirke.

Kirkestedet bestod fram til ca. 1643. Det er i dag ingen synlige tegn etter middelalderkirken på Sund, selv om man vet plasseringen den hadde på gårdstunet.

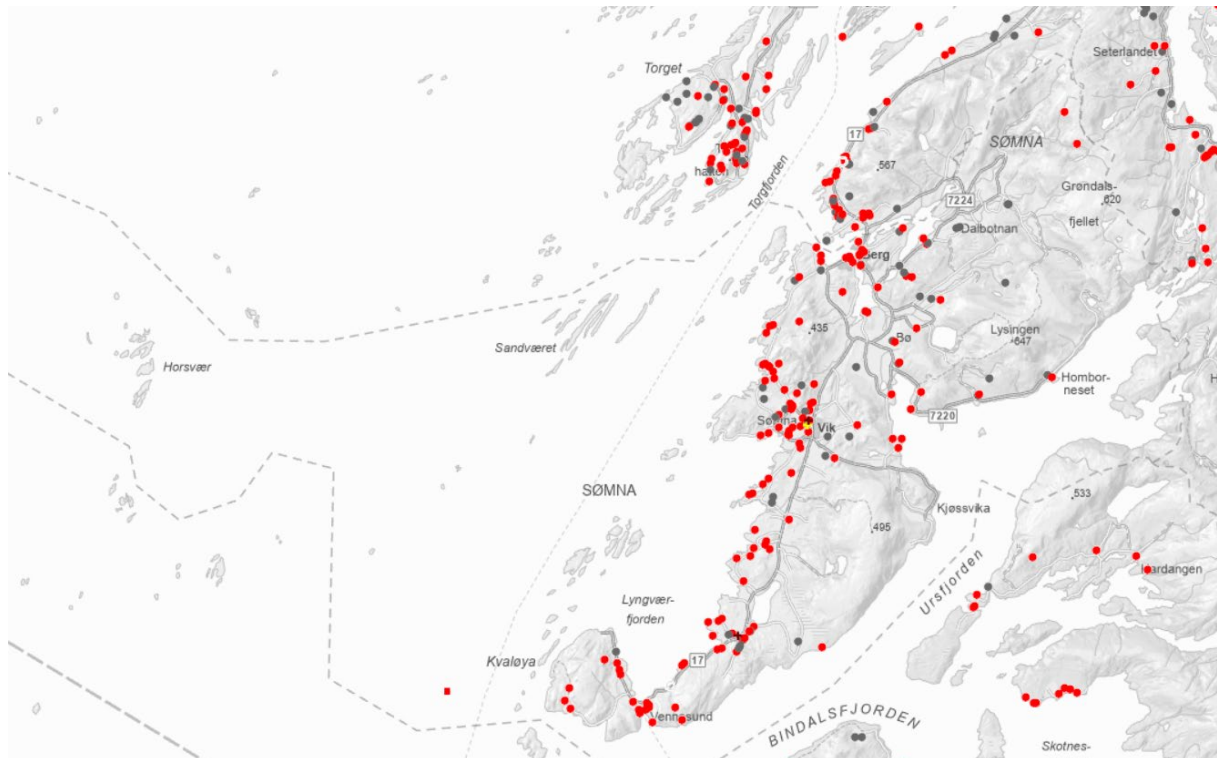
Av nyere tidskulturminner nevnes handelsbrygga på Vennesund fra 1920-tallet. Allerede på 1600-tallet var Vennesund kjent som et handelssted og stedet har vært et naturlig stoppested for reisende i flere århundrer. På Berg står også møllen som var i drift til 2002, og som er verdens nordligste mølle.

Av maritime kulturminner nevnes Østerspollen på østsida av Ursfjorden og ved Viksjøen ligger et bygningsmiljø med flere eldre naust og brygger samt en molo fra 1920-tallet.

Det er utarbeidet en regional plan for nyere tids kulturminner «Kulturminner på Sør-Helgeland». I tillegg utarbeides det en kulturminneplan for kommunen i 2023/24 som omtaler kulturminnene utfyllende. I planen er det et søkelys på ulike kategorier kulturminner:

- Gravminner og spor etter bosetting
- Bygninger og kulturmiljøer med kulturhistorisk verdi
- Kulturminner knyttet til geologiske forekomster

Det er lagt inn hensynssoner for kjente områder med kulturminner og kulturmiljø i plankartet.

Figur 31. Kartutsnitt av Sømna kommune som viser arkeologiske kulturminner i kommunen.

Lov om kulturminner gjelder uavkortet i hele kommunen, jf. § 3, 1. ledd: «Ingen må – uten at det er lovlig etter § 8 – sette i gang tiltak som er egnet til å skade, ødelegge, grave ut, flytte, forandre, tildekke, skjule eller på annen måte utilbørlig skjemme automatisk fredet kulturminne eller fremkalle fare for at dette kan skje». Jf. §8, 1 ledd: «Vil noen sette i gang tiltak som kan virke inn på automatisk fredete kulturminner på en måte som er nevnt i § 3 første ledd, må vedkommende tidligst mulig før tiltaket planlegges iverksatt melde fra til vedkommende myndighet eller nærmeste politimyndighet. Vedkommende myndighet avgjør snarest mulig om og i tilfelle på hvilken måte tiltaket kan iverksettes. Avgjørelsen kan påklages til departementet innen 6 uker fra underretning om vedtaket er kommet fram til adressaten».

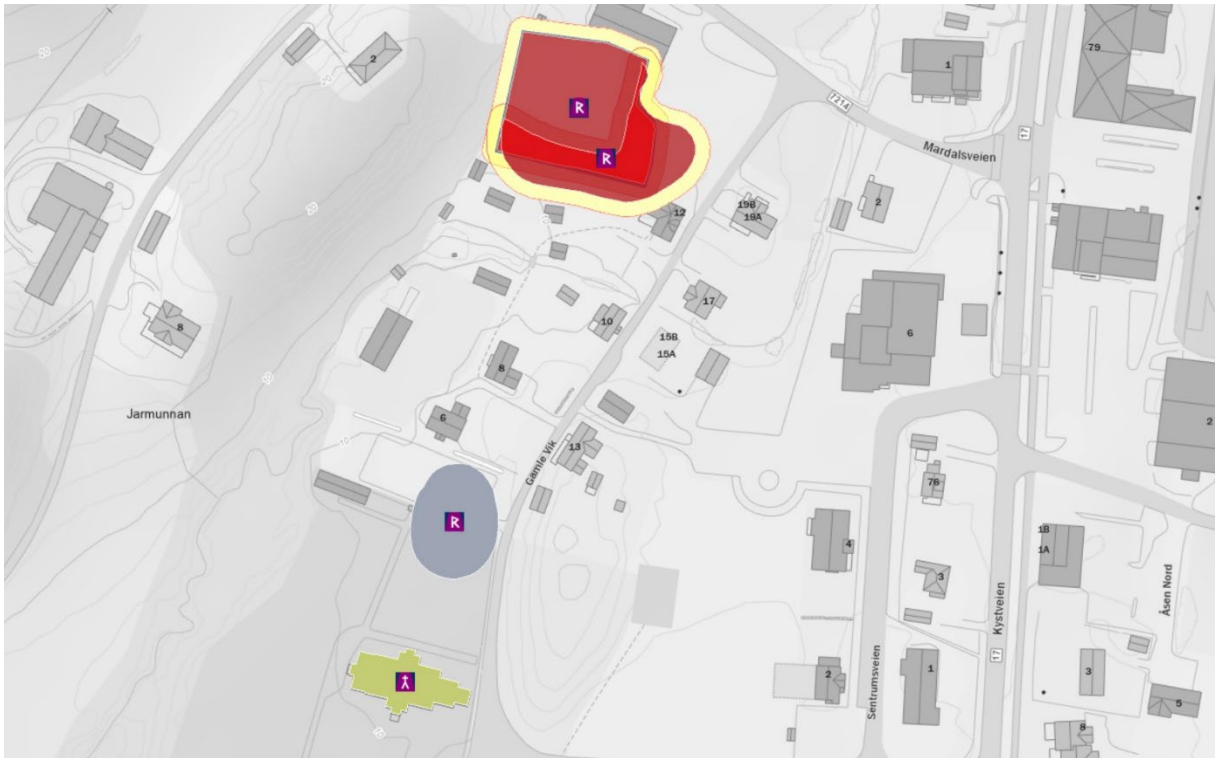
Figur 32. Triborgen.

6.6 Kulturmiljøer

I sentrum av Vik ligger et sammensatt kulturmiljø. Her er et eldre bygningsmiljø bestående av flere bolighus. Bygningenes plassering gir stedet et småbyaktig preg, og flere av dem ble på slutten av 1800-tallet brukt som butikker og kaffestuer. I utkanten av bygdetunet på Vik ligger en gårdshaug med et 1 meter tykt kulturlag. Trolig er gårdshaugen rester etter det gamle fellestunet på Vik. Kirkestedet på Vik er en del av dette kulturmiljøet og skal ha gått helt tilbake til middelalder. Eldste omtale av en kirke på Vik er i 1589 og da var den et anneks under Brønnøy hovedkirke. Ved besiktigelse av kirken i 1646 ser det ut til at denne hadde et rektangulært skip med smalere og lavere rektangulært kor, takrytter over skipet, og der var trolig bygd i tømmer. I 1846 var kirken en tømmerbygning med korsformet grunnplan og et kvadratisk kortilbygg i øst. Etter en periode der kirken var i privat eie ble den i 1865 solgt til Brønnøy kommune. I 1873 ble det bestemt å bygge ny og større kirke. Sømna nygotiske kirke er ei langkirke i tre fra 1876. Kirka er utformet av arkitekt Ole Olsen Scheistrøen. Det er gjort funn etter den gamle kirkegården nord for dagens kirke, blant annet i form av gamle kister. Det gamle kirkestedet sees i dag som ei grusslette omkranset av en steinmur. Dagens Sømna kirke er listeført av Riksantikvaren.

Sømna bygdetun er en del av Helgeland Museum og har en samling av 12 eldre bygninger. Mikkellborghuset fra 1899. Det er den eneste bygningen på bygdetunet som ikke er flyttet hit. Huset ble bygd som kombinert butikk og bolig og brukes i dag som museumsbutikk, kafe og kontor. På bygdetunet formidles den lokale kulturhistorien med vekt på bondens og fiskerbondefamiliens hverdag i perioden 1800-1950. Blant annet har de en kjøkkenhage med gamle kornsorter, kulturplanter, urter og grønnsaker.

Figur 33. Sømna kirke og bygdetun, kartutsnitt fra Askeladden.

Figur 34. Sømna bygdetun.

6.7 Grønnstruktur

Grønnstruktur er summen av store og små grønne og naturpregede områder ved og i sentrum og tettsteder. Grønnstrukturen bør utvikles til å bli en grønn vev med ferdselsårer og oppholdsområder i tettbebygde strøk og som knyttes sammen med omkringliggende naturområder som kulturlandskap, vassdrag (bekker, elver og innsjøer) og områder langs sjøen. Grøntområder tilbyr viktige nærrekreasjonsområder, opplevelseskvaliteter og møteplasser i folks hverdagsliv. Mulighet for å gå og sykle i attraktive omgivelser er bærekraftig og bidrar til bedre folkehelse. Grønnstrukturen gir også grunnlag for et rikt biologisk mangfold. Skal grønnstrukturen være attraktiv må den gjøres tilgjengelig og tilrettelegges for rekreasjon og opplevelser, med ferdselsårer og ulike soner for aktivitet og stillhet. Tilgjengelighet til vann er en stor kvalitet og strandsonen er ofte attraktiv som turområde og for annet friluftsliv. Et viktig mål er derfor å ivareta allmenne interesser og unngå uheldig bygging langs sjøen. De statlige planretningslinjer for forvaltning av strandsonen beskriver hvordan kommunene skal ta hensyn til strandsonen i behandling av plan- og dispensasjonssaker. Sømna kommune har ikke utarbeidet noen egen grønnstrukturplan eller grønnstrukturplakat. Det er heller ikke lagt føringer på hvordan grøntarealene skal vektas i forhold til bruksegnethet eller til den faktiske bruk.

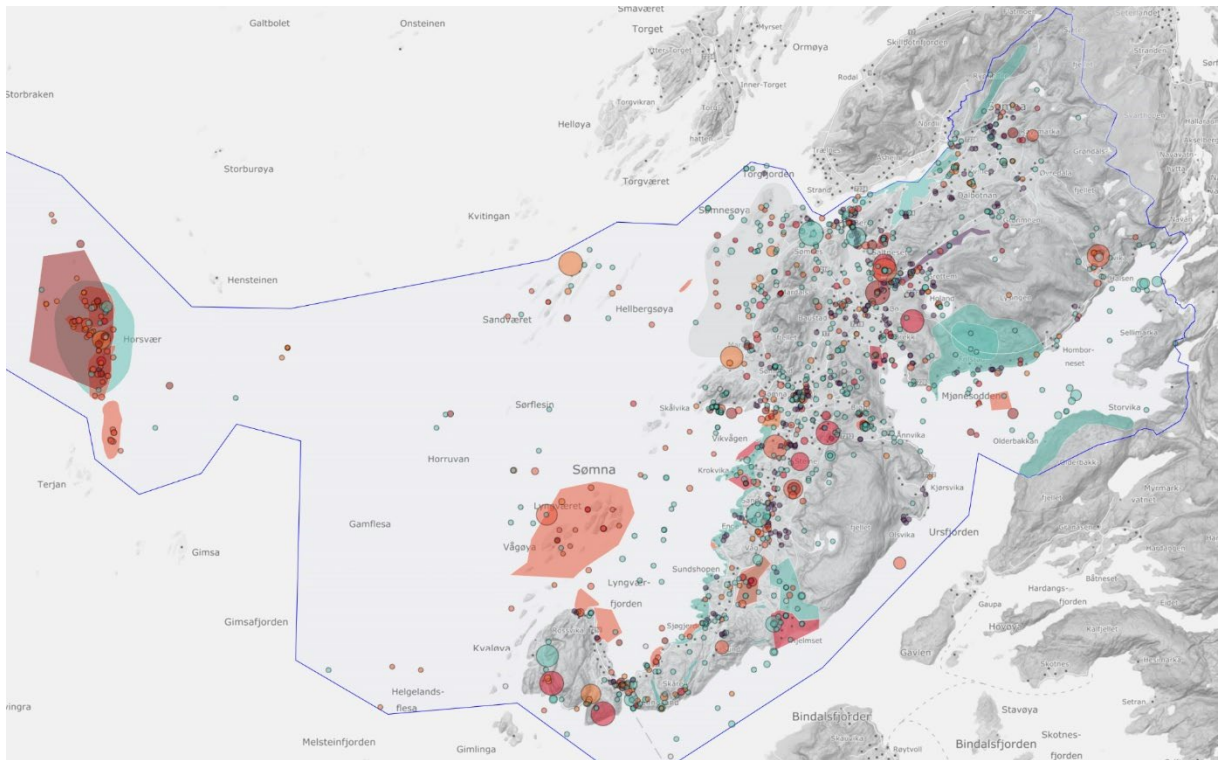
Figur 35. Valleråa. Foto Nils Nyborg.

6.8 Biologisk mangfold

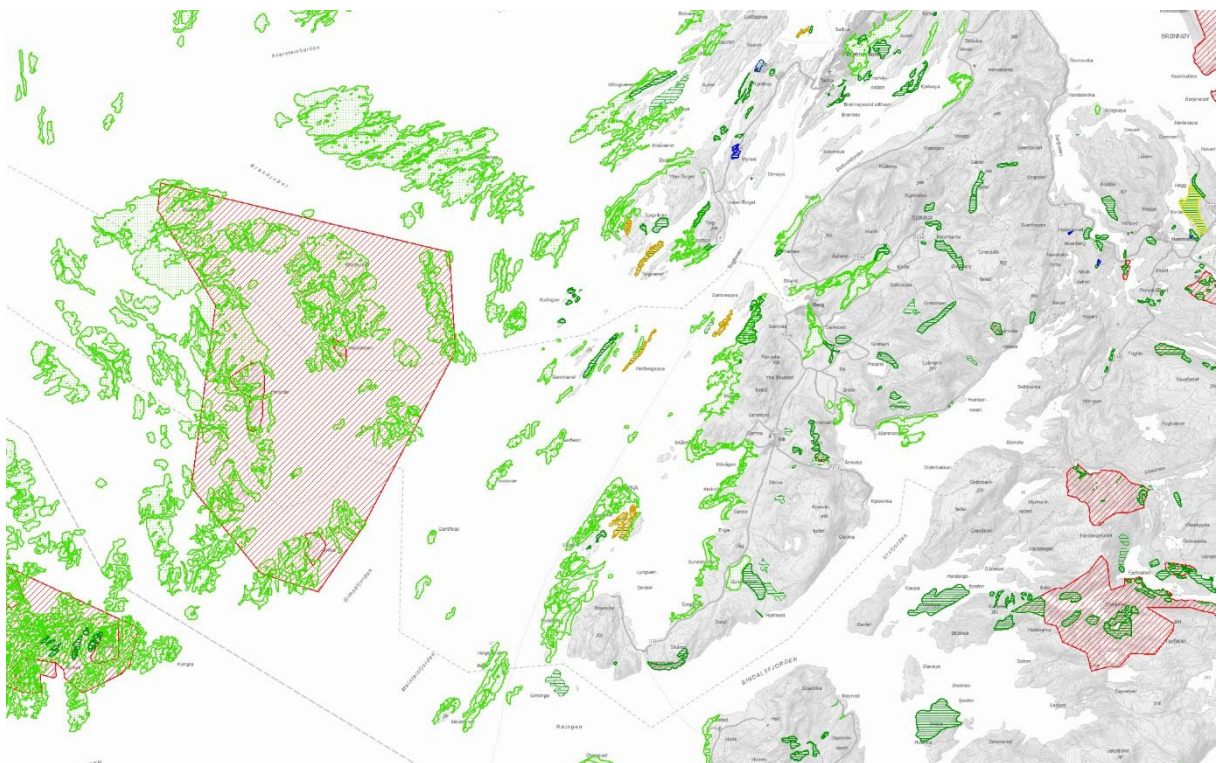
I databasen til Artsdatabanken er det registrert en god del forekomster av arter både på land og til havs. Noen av artene som er registrert er truet, men de fleste er livskraftige. I databasen til Miljøstatus finnes det oversikt over registrerte naturtyper på land og i sjø i Sømna kommune.

Det er fem naturreservater og et fuglefredningsområde i Sømna kommune, og de er nærmere beskrevet hver for seg. De er alle sammen lagt inn i plankartet med hensynssoner.

Figur 36. Oversiktskart over registrerte arter i Sømna kommune fra databasen Artsdatabanken.

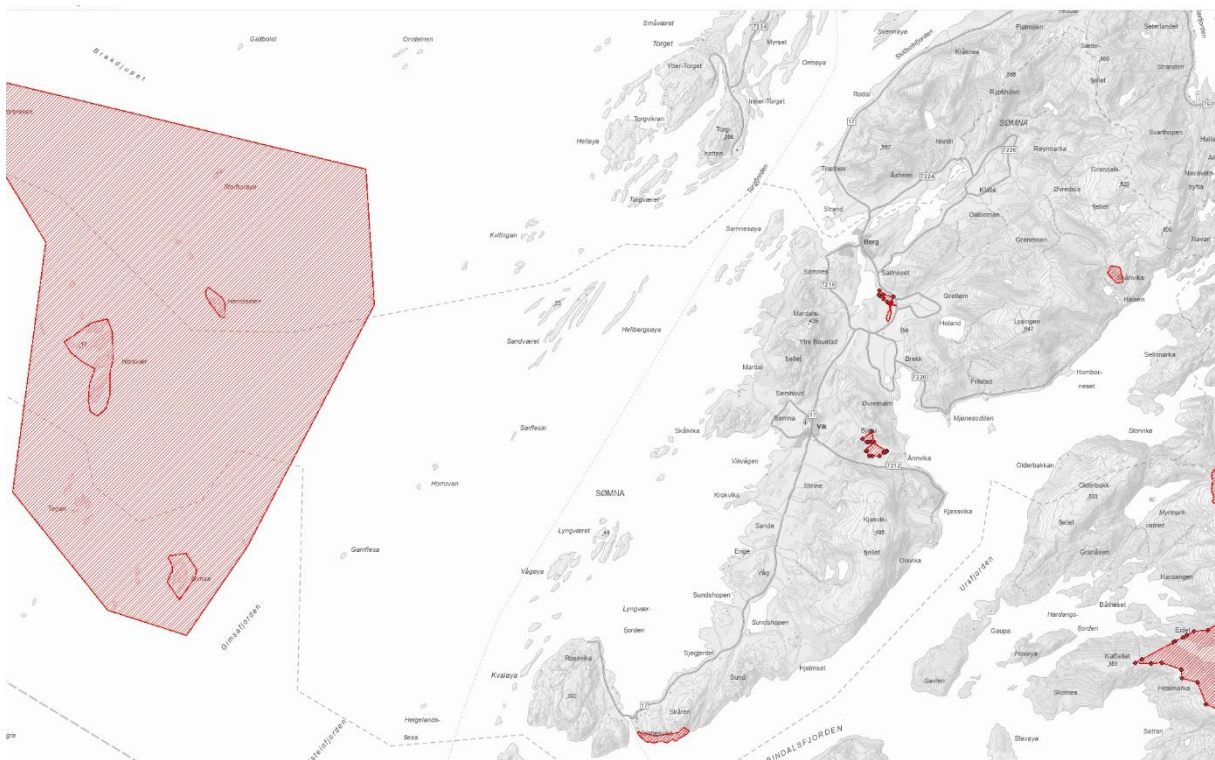
Figur 37. Oversiktskart over utvalgte naturtyper i Sømna kommune fra databasen Naturbase.

6.9 Naturvernområder

Det er seks naturreservater og et fuglefredningsområde i Sømna kommune:

- Teisdalen naturreservat
- Bøpøla
- Amundsgjerdlia
- Gjerdevatnet
- Skårfjellet
- Horsvær
- Hensteinen, Horsvær og Gimsan fuglefredningsområder

Figur 39. Naturvernområdene i Sømna kommune, kartutsnitt fra naturbase.no.

6.10 Teisdalen naturreservat

Teisdalen naturreservat ble vernet 15.12.2000. Verneplan gjelder for edelløvskog/rike løvskoger. Lokaliteten ligger i den sørvestvendte lia mellom Dyrgrøvtuva og Teisdalen på nordvestsida av Ursfjorden. Formålet med fredningen er å bevare en usedvanlig frodig og variasjonsrik edelløvskogsli, som i liten grad har vært utsatt for merkbar hogst, samt den tilhørende flora og fauna. Lia består for en stor del av almeskog og har innslag av andre tre- og buskslag som hassel, krossved, bjørk, rogn, selje, hegg, gran og gråor. Markfloraen er rik og varierende. Her fins tyrihjel, turt, skogburkne, tysbast, kvitbladtistel, skogsvinerot, vårerteknapp, liljekonvall, firkantperikum, lodneperikum, krattfiol, stortveblad, myske og rundmorkel. Det har vært en viss saubeiting i området. Eventuell tidligere hogst er ikke synlig. Nylig beskjeden planting av enkelte fremmede løvtreslag som bøk og eik. Elgbeite bør overvåkes.

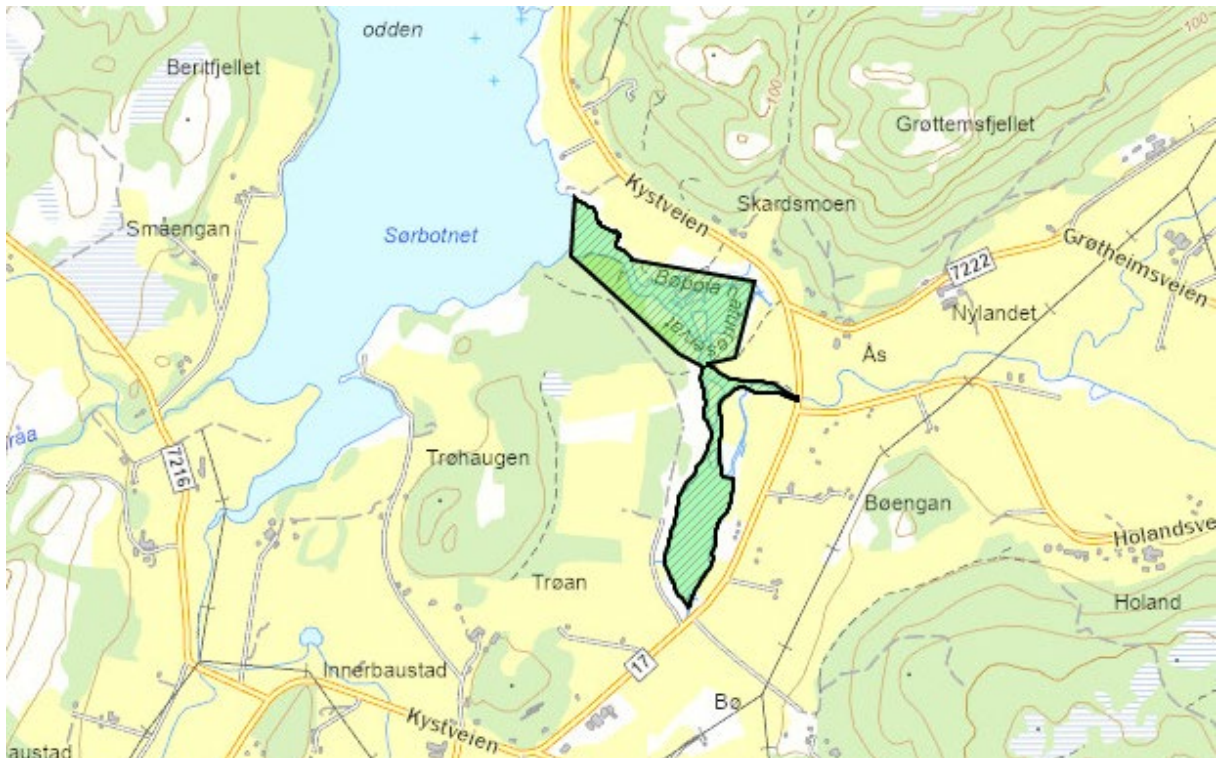

Figur 40. Teisdalen naturreservat, kartutsnitt fra naturbase.no.

6.11 Bøpøla naturreservat

Bøpøla naturreservat ble vernet 19.12.1997. Verneplan gjelder for våtmark. Bøpøla naturreservat ligger i et åpent jordbrukslandskap ca. 2 km sør for tettstedet Berg, i den nordre del av Sømna kommune. Området står under sterk tidevanns-påvirkning og består av en stor brakkvannspoll i et naturlig elveutløpsområde. Det avgrenses mot vest av kulturmark med noe lauvskog, og mot nordvest av fjorden. Bøpøla er ei saltvannspåvirket muddertjønn med utløp i Grøttemelva. Reservatet omfatter også Grøttemelvas munning ved Sørbotn. Området er grunt og næringsrikt, med stor næringstilførsel fra omliggende jordbruksarealer. Elvemunningen består av buktende elvegreiner med sand- og grusavsetninger. Det er store strandengpartier som oversvømmes ved springflo. Formålet med fredningen er å bevare et viktig våtmarksområde med naturlig tilhørende vegetasjon og dyreliv, særlig av hensyn til det rike fuglelivet og den spesielle våtmarkstypen området representerer. Bøpøla naturreservat utgjør med sitt brakkvannspreg en lite utbredt våtmarkstype i Nordland. I ornitologisk sammenheng har området en viktig funksjon som rasteplass under høst- og vårtrekk for ande- og vadefugl. Gravand er en karakterfugl for Bøpøla både under trekket og i hekkesesongen. I antall dominerer gressender, særlig stokkand, brunnakke og krikand. Området er også viktig for vadere som vipe og brushane. Over 200 brushaner er registrert på det meste. Områdets beliggenhet gjør det verdifullt som ekskursjonsområde. Bøpøla er omgitt av store landbruksarealer. Avrenning kan medføre eutrofiering som det må følges med på. Det er fare for at utløpselva aures igjen. Denne må trolig graves opp med jevne mellomrom for å sikre gjennomstrømming. Det står noe sitkagran inne i naturreservatet. Målet er å fjerne hele plantefeltet (både inne i verneområdet og utenfor) for å forhindre ny spredning inn i reservatet.

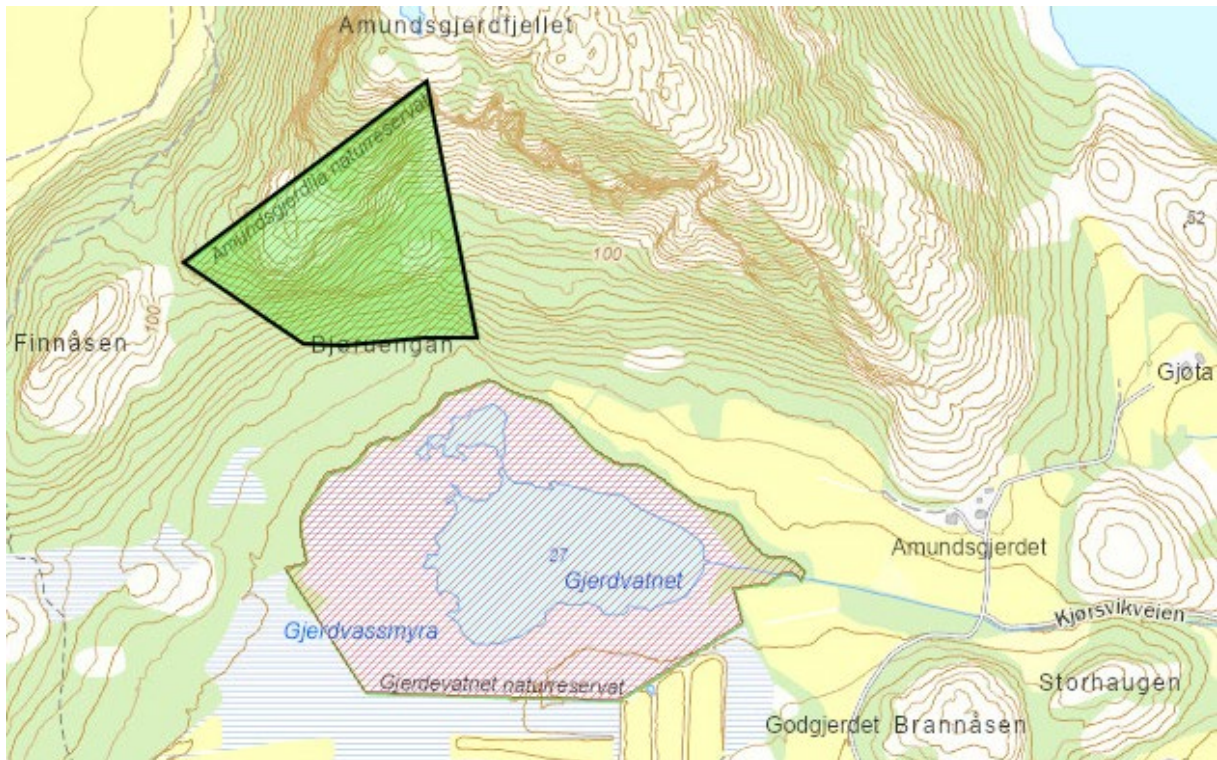

Figur 41. Bøpøla naturreservat, kartutsnitt fra naturbase.no.

6.12 Amundsgjerdlia naturreservat

Amundsgjerdlia naturreservat ble vernet 15.12.2000. Verneplanen gjelder for edelløvsskog/rike løvskoger. Amundsgjerdlia ligger i Sømna kommune, ca. 2,5 km øst for kommunesenteret Vik. Reservatet ligger i den sørvendte lia ned fra Amundsgjerdfjellet. I bunnen av lia ligger Gjerdevatnet som er et frodig lite tjern som også er vernet som naturreservat. Å sikre ei almeli med en helt spesiell utforming for Nordland. Innslag av den sjeldne kusymra samt andre kravfulle og sjeldne planter. Tilknytningen til Gjerdevatnet som både er botanisk og ornitologisk verneverdig, gjør at det totalt er store naturvitenskapelige verdier i området. Området består av lauvskog med innslag av barskog og grunnlendt mark. Forekomsten av alm er begrenset til de bratte partiene mellom 60-90 moh. Tresjiktet i almebestanden består forøvrig av osp, hassel og bjørk. I den vestlige delen er det rik lågurtbjørkeskog og småbregnebjørkeskog med varmekjære arter. Tysbast og hassel inngår i busksjiktet. Den rike urtefloraen i feltsjiktet har de fleste av almeskogens følgearter som junkerbregne, vårmarihand, fingerstarr, trollbær, kratffiol, lodneperikum, kratthumbleblom, skogvikke, vårterteknapp, kransmynte og myske. Amundsgjerdsfjellet er verdens nordligste lokalitet for kusymre. I bunnsjiktet vokser flere kalkkrevende mosearter av plantegeografisk interesse. Det er utarbeidet en skjøtelsesplan for området der det anbefales at det som er av plantet og naturlig gran innenfor naturreservatet avvirkes før trærne blir for høye og tette. I 2017 ble en del av grana som står inne i naturreservatet felt og noe ble ringbarka, arbeidet følges opp i 2018. Et større plantefelt med sitkagran ligger så vidt innenfor naturreservatet. Det meste står utenfor naturreservatet og det vil være fonuftig å ta ut hele plantefeltet i en operasjon.

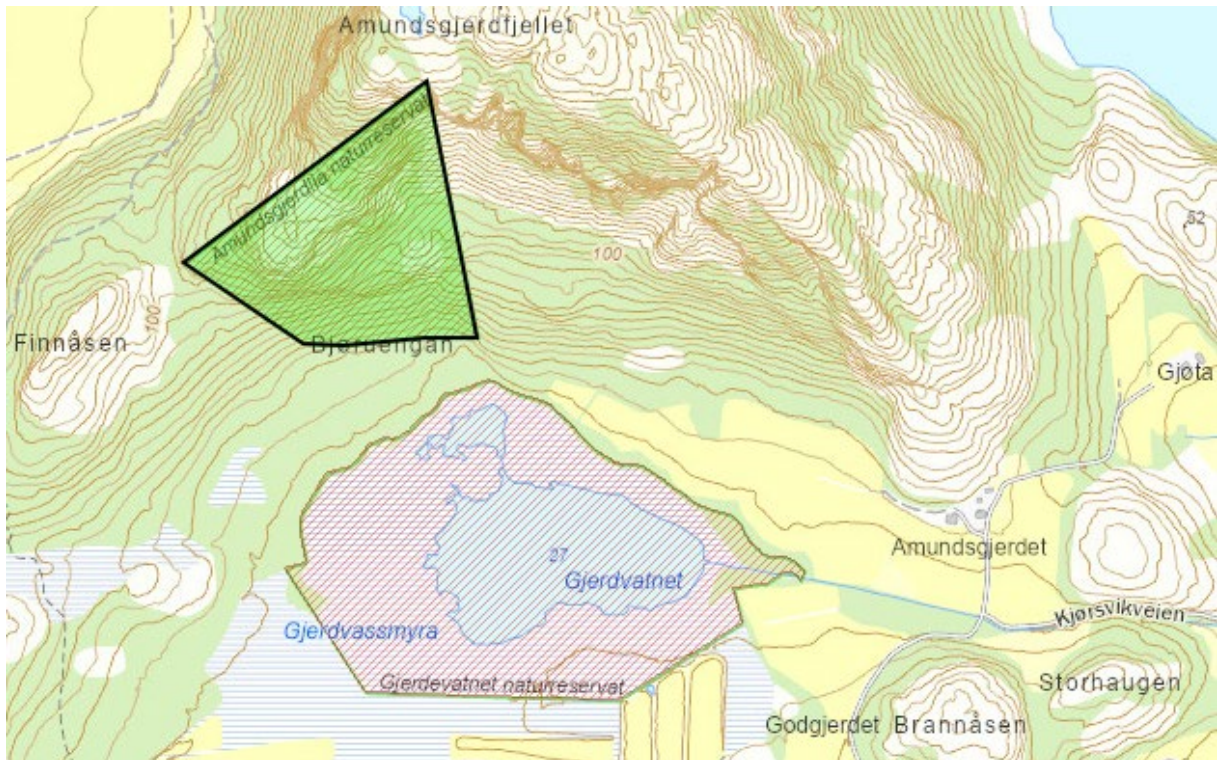

Figur 42. Amundsgjerdlia naturreservat, kartutsnitt fra naturbase.no.

6.13 Gjerdevatnet naturreservat

Gjerdevatnet naturreservat ble vernet 19.12.1997. Verneplanen gjelder for våtmark. Reservatet ligger i et frodig jordbrukslandskap ved Ånvik, like vest for Ursfjorden, i den søndre del av Sømna kommune. Gjerdevatnet er en grunn sivsjø som ligger på næringsrike marine avsetninger. Senking av vatnet til jordbruksformål ble foretatt for ca. 20 år siden. Dette har resultert i merkbare endringer av vegetasjonsforholdene. Det pågår en igjengroing i vatnet, særlig ivestenden. Vatnet er vegetasjonsrikt med takrør og sjøsvaks i tette bestander, i inntil 50 m brede soner. Ellers inngår flytebladvegetasjon med nøkkerose og flaskestarr- og myrhattdominerte belter. I øst grenser Gjerdevatnet mot dyrka mark, i nord mot ei bratt skogsløi og i sør og vest mot lynnrike torvmyrområder. Formålet med fredningen er å ta vare på et produktivt våtmarksområde med stor regional verneverdi, særlig på grunn av dets betydning som fuglebiotop og den spesielle botaniske forekomster og sjeldne våtmarkstypen det representerer. Gjerdevatnet utgjør med sin sterkt rørskogprega vannvegetasjon en svært sjelden våtmarkstype for Nordland, og er den eneste av denne type i den vedtatte Verneplan for våtmarker i Nordland. Denne våtmarkstypen skaper livsgrunnlag for et tilsvarende rikt og spesielt fugleliv. Det mangler grundige hekkeregistreringer, og trekkregistreringene dekker ikke alle aktuelle tidsperioder. Pr 1984/85 var det registrert 45 fuglearter, herav 24 typiske våtmarksarter. Lokaliteten er årviss rasteplass for sangsvane i flokker på opptil 30 individer. Om høsten oppholder den svanene seg her inn til 1 mnd. fra medio oktober. Vatnet er også en verdifull trekk- og beiteplass for ender og vadere. Hekking er konstatert for bare 3 våtmarksarter, mens 6 andre er registrert i hekkeperioden med adferd som tyder på hekking. Stokkand, brunnakke og knekkand finner gode skjul- og næringsmuligheter i Gjerdevatnet under myteperioden. I løpet av 90-tallet har bever kommet hit og bygd flere hytter.

Figur 43. Gjerdevatnet naturreservat, kartutsnitt fra naturbase.no.

6.14 Skårfjellet naturreservat

Skårfjellet naturreservat ble vernet 15.12.2000. Verneplanen gjelder for edelløvskog/rike løvskoger. Lokaliteten ligger på sørsiden av Skårfjellet sørøst for Vennesund og når like nordøst for Skåraskaret som deler fjellet i to. I den vestlige delen er det et karakteristisk karstlandskap. Verneformålet er å sikre et variert og artsrikt skogsområde med til dels store innslag av alm, hassel og rognasal. Området har stor vitenskapelig verdi. Vest for Skårfjellet er den dominerende vegetasjonstypen gras- og høgstauderik bjørkeskog med hasselkratt og innslag av osp, rogn og litt alm, i tillegg er hegg og krossved vanlige. Flere sjeldne orkideer forekommer innenfor området. Østover til Skåraskaret fins noen rike strandberg med kalkflora. I Skåraskaret er det bjørkeskog med hassel, rogn, selje og flere til dels store rognasaler. Lenger øst er lia brattere og lite tilgjengelig. Skogen har her mer urskogspreget med større innslag av alm. Det er noe gran i området, trolig naturlig. Området avgrenses østover mot store felt med plantet sitkagran. Naturreservatet påvirkes av delvis tilrettelagt sti langs fjæra fram til Olavskilden. Et granplantefelt berører såvidt verneområdet i øst.

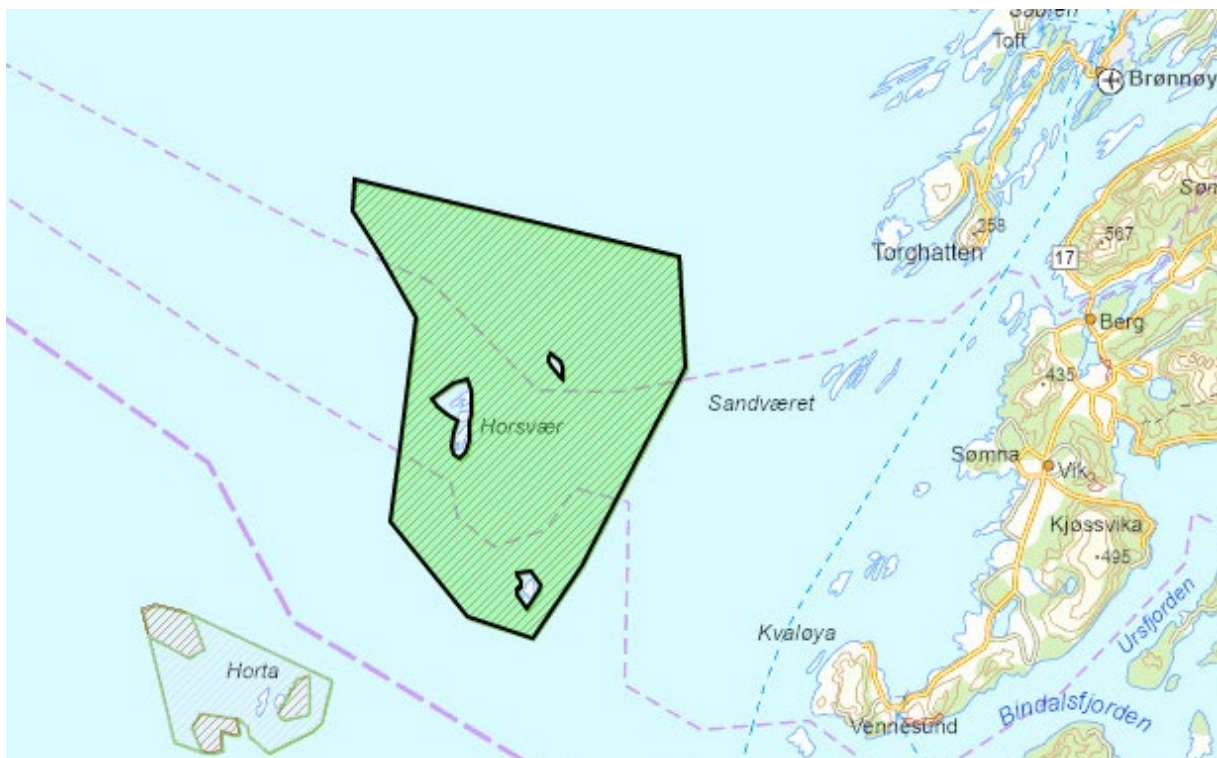
Figur 44. Skårfjellet naturreservat, kartutsnitt fra naturbase.no.

6.15 Horsvær naturreservat

Horsvær naturreservat ble vernet 06.12.2002. Verneplanen gjelder for sjøfugl. Større øyområde som ligger helt sør i Nordland fylke og berører Bindal, Sømna og Brønnøy kommuner. Innen det foreslåtte verneområdet er det flere mindre øyvær, med Gimsan, Terjan, Gjøvan, Horsvær, Henstein og Storbraken som de viktigste. Foruten disse øyansamlingene er det en rekke større og mindre øyer og skjær spredt i hele området. Øyene er låge, med høyeste punkt 18 m o.h. på hovedøyene Gimsan og Henstein. Gimsan, Horsvær og Henstein foreslås vernet som fuglefredningsområde, mens de resterende områder foreslås vernet som naturreservat. På de største øyene er vegetasjonen stedvis sterkt påvirket av menneskelig aktivitet, f.eks. beite av husdyr. Det er et godt utviklet jordsmonn, med en frodig vegetasjon. På de mindre øyene er vegetasjonen langt mer glissen, delvis med bart fjell. På disse øyene er det dominans av lyngvekster. På de viktigste hekkeholmene er vegetasjonen sterkt påvirket av fuglegjødsel, og om sommeren fører dette til en blomsterprakt av fargesprakende arter som jonsokblom, vendelrot og balderbrå. Det er nå ingen fast bosetting i området. Tidligere var det bosetting på Gimsan, i Horsvær og i Henstein. På Malmen er det bebyggelse, men disse husene har kun vært brukt som husvære i forbindelse med fiske. Terjan-Gjøvan har aldri hatt bosetting. I tilknytning til den gamle bebyggelsen, er det på en del av øyene bygd opp spesielle hekkeplasser for ærfugl (e-hus). E-husene kan være egne små hus, eller man har brukt gamle båter som er dratt på land og snudd. Det er ei fyrlykt på Storbraken, helt nordvest i området. Innen området finnes en betydelig del av Sør- Helgelands hekkelokaliteter for sildemåke. Videre er det her 5 forskjellige storskarvkolonier og en betydelig forekomst av toppskarv. Foruten disse artene er det også flere hekkokolonier av gråmåke og svartbak, og gode bestander av de andre naturlig forekommende sjøfuglartene. Området har en viktig funksjon som myteområde for grågås, og som overvintringsområde for sjøfugl. I tilknytning til de tidligere faste bosetningene er det bygd opp en rekke e-hus. Selv om det nå ikke er fast bosetning så stelles det fortsatt for ærfuglene, og driften av egg- og dunværene foregår på tradisjonell måte. Den intense bruken av øyene som egg- og dunvær har skapt et særegent kulturlandskap. Grunneierne praktiserer høsting av måkeegg etter tradisjonelt mønster. Området har forekomster av kystsel. Verneformålet er å ivareta et av de viktigste

hekkeområdene for sjøfugl på den sørlige delen av Helgeland. Spesiell interesse er knyttet til hekkelokalitetene til sildemåken. Denne arten har vist en betydelig bestands-reduksjon de senere år. Årsaken(e) til dette er ikke kjent. Selv om bestandsreduksjonen ikke direkte skyldes forhold på hekkeplassene, er det av stor verdi at disse blir ivaretatt og at man kan ha mulighet til å regulere ferdsele i disse områdene. Området er også spesielt ved sin store forekomst av hekkende storskarv. Innen dette området har det foregått (og foregår fortsatt) høsting av sjøfuglressurser etter et tradisjonelt mønster. I samband med dette har det utviklet seg et særpreget kultur-landskap. Ut fra moderne naturforvaltningsprinsipper er det viktig å få ivaretatt kulturaspektet (ærfuglhus med høsting av egg og dun, og sanking av måkeegg), samtidig som områdets produksjonspotensiale ivaretas. Terjan og Gjøvan har aldri hatt fast bosetting, og den direkte menneskelige påvirkningen er svært liten. Dette gjør at disse områdene har verdi som type- og referanseområde.

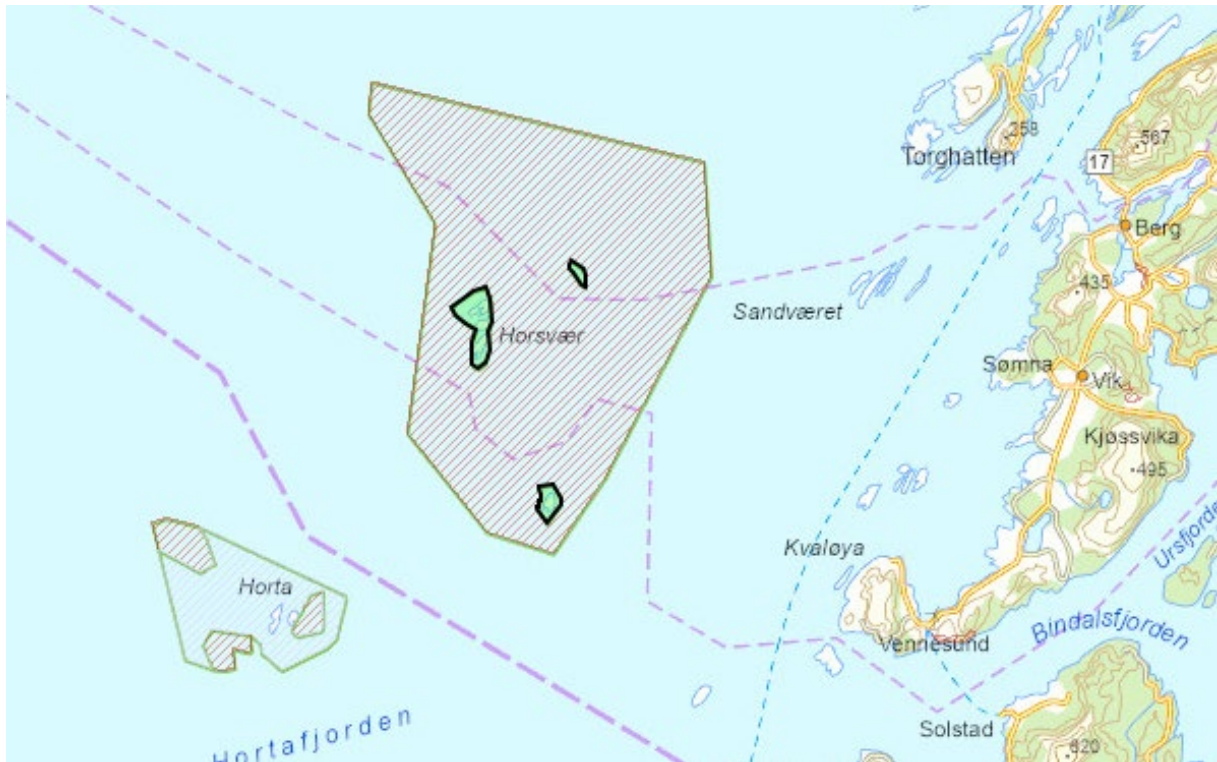
Figur 45. Horsvær naturreservat, kartutsnitt fra naturbase.no.

6.16 Hensteinen, Horsvær og Gimsan fuglefredningsområder

Hensteinen, Horsvær og Gimsan fuglefredningsområder ble vernet 06.12.2002. Verneplanen gjelder for sjøfugl. Horsvær naturreservat er et stort øyområde utenfor kysten av Bindal, Sømna og Brønnøy kommuner, helt sør i Nordland. Innenfor øyområdet er det flere mindre øyvær. På øyværene Hensteinen, Horsvær og Gimsan har det tidligere vært fast bosetting og opparbeidet kulturlandskap. Husene benyttes nå i fritidssammenheng. Av den grunn er disse øyværene gitt en mildere verneform enn det omliggende naturreservatet. På de største øyene er det et godt utviklet jordsmonn, med en frodig vegetasjon. Vegetasjonen er påvirket av å ha vært brukt til husdyrbeite. På de mindre øyene er vegetasjonen langt mer glissen, delvis med bart fjell. På disse øyene er det dominans av lyngvekster. På de viktigste hekkeholmene er vegetasjonen sterkt påvirket av fuglegjødsel, og om sommeren fører dette til en blomsterprakt av fargesprakende arter som jonsokblom, vendelrot og balderbrå. Området er et gammelt egg- og dunvær. Det vart fredlyst 15.03.1899. Selv om det nå ikke er fast bosetting så stelles det fortsatt for ærfuglene, og driften av egg- og dunværene foregår på tradisjonell måte. Den intense bruken av øyene som egg- og dunvær har skapt et særegent kulturlandskap. Formålet med fredningen er å bevare et godt og uforstyrret hekke- og oppvekstområde for sjøfugl.

Fuglefredningsområdene har landets største hekklokalitet for nordlig sildemåke. Arten har vist en betydelig bestands-reduksjon de senere år. Årsaken(e) til dette er ikke kjent. Selv om bestandsreduksjonen ikke direkte skyldes forhold på hekkplassene, er det av stor verdi at disse blir ivaretatt og at man kan ha mulighet til å regulere ferdsele i disse områdene. Området er også spesielt ved sin store forekomst av hekkende storskarv. Kulturmarken på øyene er påvirket av gjengroing av mjødukt og erosjon pga graving fra vånd.

Figur 46. Hensteinen, Horsvær og Gimsan fuglefredningsområder, kartutsnitt fra naturbase.no.

6.17 Strandsone

Strandsonen skal forvaltes slik at miljøverdier og allmenne interesser tas vare på. Sømna kommune har tatt hensyn til naturmangfold, friluftsliv og landskap i utarbeidelsen av kommuneplanen. Mange enkeltinngrep i strandsonen påvirker naturen og landskapet over tid og forringer kvalitetene til områdene, og det har derfor vært viktig å planlegge langsiktig i kommuneplanen for å unngå uheldig utbygging i strandsonen. Klimaendringene med flom og stormflo rammer strandsonen spesielt og gjør det enda viktigere å planlegge på en balansert og langsiktig måte.

Med funksjonell strandsone menes den sone som står i innbyrdes samspill med sjøen både økologisk, topografisk og/eller bruksmessig. Den kan dermed være både smalere og bredere enn 100 m, i et åpent og lite kupert landskap vil strandsonen gjerne være bredere. Landskapselementer som kan gjøre at den funksjonelle strandsonen er bredere enn 100-metersbeltet er f.eks. viktige friluftsområder og verdifulle naturtyper. Den funksjonelle strandsonen begrenses i første rekke av fysiske anlegg som bygninger og veier, men også av topografi, m.m.

Grensen for den funksjonelle strandsone kan i noen tilfeller settes lengre fra sjøen enn 100 meter. Dette er særlig aktuelt i områder som er viktig for natur- og kulturmiljø, friluftsliv, landskap og andre allmenne interesser. Om byggegrense mot sjø ikke er fastsatt på grunnlag av en konkret vurdering av den funksjonelle strandsonen, bør det generelle byggeforbudet i 100-metersbeltet langs sjøen gjelde. Bruk av særskilt bestemmelse om byggeforbud i en smalere sone langs sjøen bør bare brukes unntaksvis. Dette må i så fall begrunnes ut fra konkrete, angitte forhold.

Fastsetting av særskilt byggegrense langs sjø er først og fremst aktuelt der det er planlagt for utbyggingsformål nærmere sjøen enn 100 m. Byggegrense mot sjøen kan eventuelt erstattes av en bestemmelse om at grensa for utbyggingsformålet også skal være byggegrense. I områder som ligger lenger fra sjø enn 100 m er det naturlig å la grensa for utbyggingsformålet også være byggegrense mot sjøen. Her vil det ikke være særskilt krav om fastsetting av byggegrense mot sjø.

Retningslinjene gjelder i 100-metersbeltet langs sjøen, med den rekkevidde som følger av plan- og bygningsloven § 1-8. Forbudet i 100-metersbeltet gjelder ikke der annen byggegrense er fastsatt i kommuneplanens arealdel eller reguleringsplan. Forbudet gjelder heller ikke der kommunen har gitt bestemmelser etter loven § 11-11 nr. 4 om oppføring av nødvendige bygninger, mindre anlegg og opplag som skal tjene til landbruk, reindrift, fiske, akvakultur eller ferdsel til sjøs.

Sømna kommune er en kystkommune og har kystnær bebyggelse mange steder i kommunen, og av den grunn er det avsatt områder for funksjonell strandsoner slik at særlig behov ivaretas både i forhold til en ønsket samfunnsutvikling og en ønsket næringsutvikling. Målet for funksjonell strandsoner er å ivareta allmenne interesser og unngå uheldig bygging langs sjøen. Den funksjonelle strandsonen tar utgangspunkt i høyder for flomfare som ligger på kotehøyde 3,5 m. Der planen ikke har byggegrense gjelder en byggegrense til sjø på 100 meter målt i horisontalplanet ved alminnelig høyvann. 100-metersbeltet langs sjøen gjelder også for eldre planer, dersom det ikke er fastsatt særskilt byggegrense mot sjø.

6.18 Ferskvann, bekkedrag og elver

Vannressursloven gjelder for og regulerer vassdrag, det vil si elver, bekker, innsjøer og andre ferskvann. Elver, bekker og innsjøer er de laveste områdene i terrenget og samler opp store mengder vann fra oppstrøms områder. Innsjøene lagrer og forsinker vannet, mens bekkene og elvene er effektive transportører.

Kantvegetasjonen langs elver og bekker skaper «grønne korridorer» i jordbrukslandskapet, i byer og i skog. Her kan små og store dyr, som rådyr og elg, bevege seg fra sted til sted uten å bli oppdaget. Fisk i elver, bekker og vann er avhengige av trær og planter langs elvekanten. Trær og greiner som henger utover elva, kaster skygge og sørger for at vannet ikke blir for varmt. Alger trives i sollys, så kantvegetasjonen bidrar også til å hindre framvekst av alger. Blader som faller i ned i elva, er mat for små bunndyr, som igjen blir mat til fisken – sammen med insekter som mark og døgnfluer. Trær og svære greiner som har veltet ut i elven, skaper variasjon og gir skjul og levesteder til fisken. Trær og busker stabiliserer kanten til elver og bekker, reduserer faren for utrasing og erosjon samt kan være flomdempende.

I henhold til PBL § 1-8. Forbud mot tiltak mv. langs sjø og vassdrag, skal det også langs vassdrag «tas særlig hensyn til natur- og kulturmiljø, friluftsliv, landskap og andre allmenne interesser.» Det skal derfor i områder langs vassdrag som har betydning for natur-, kulturmiljø- og friluftssinteresser i kommuneplanens arealdel etter § 11-11 nr. 5 fastsettes grense på inntil 100 meter der bestemte angitte tiltak mv. ikke skal være tillatt.

De samme kriteriene som er brukt i strandsonen mot sjø kan benyttes, bortsett fra høyde over havet (hoh.) som ikke er relevant. Det må ellers tas særlige hensyn til verna vassdrag, et vegetasjonsbelte langs vassdraget og fare for flom ved fastsetting av byggegrense.

Det er flere større ferskvann i Sømna kommune; Vågsvatnene, Steinsvatnet, Holandsvatnet, Øyvatnet, Vassbotnvatnet, Røyrmarkvatnet og Gjerdvatnet som er naturreservat. I tillegg er det flere brakkvannsjøer/poller; Nordstraumen med Nordbotnet, Sørstraumen med Sørbotnet, Sundshopen.

De største vassdragene starter ved Grøndalsfjellet og fordeler seg blant annet til elvene Aunelva og Dalelva. I tillegg har vi vassdraget som ender i Skånvika. Videre har vi Grøttemselva som slynger seg gjennom jordbrukslandskap.

Det er to vernet vassdrag, Navavassdraget og Sausvassdraget, som hovedsakelig ligger i Brønnøy kommune, men nedbørsfeltet strekker seg også litt inn i Sømna kommune. Navavassdraget er vernet grunnet at det er urørt. Vassdragets elver og vann har en sentral funksjon i et attraktivt og sterkt kupert landskap sør på Helgelandskysten. Elveløpsformer, berggrunn, botanikk, fugleliv og vannfauna inngår som viktige deler av naturmangfoldet. Sausvassdraget, er vernet mot kraftutbygging. Vassdraget som er omkranset av fjordarmer, har navn etter Sausvatnet, en 8 km lang innsjø med sentral beliggenhet i nedbørsfeltet. Disse to vassdragene sammen med Brusjøvassdraget utgjør disse et sammenhengende område uten kraftutbygging på Helgeland.

7. Hensynssoner

Det er avsatt hensynssoner for å sikre at det tas spesielle hensyn innenfor avgrensede områder. Det er bestemmelser og retningslinjer knyttet til disse sonene.

Sikringszone – Nedslagsfelt drikkevann og område for grunnvannsforsyning

Feltnavn	Område	Kommentarer
H110_1	Nedre og Øvre Vågsvatnet	Nedslagsfelt drikkevann

Støysone – Rød sone

Feltnavn	Område	Kommentarer
H210_1	Vik	Helikopterlandingsplass

Støysone – Gul sone

Feltnavn	Område	Kommentarer
H220_1	Vik	Helikopterlandingsplass

Faresone – Skredfare

Feltnavn	Område	Kommentarer
H310_1	Slyngjemyra	

Faresone – Flomfare

Feltnavn	Område	Kommentarer
H320	Langs strandsone generelt	Mange formål, formålsnavn vises ikke på plankart

Faresone – Høyspenningsanlegg inkl. høyspentkabler

Feltnavn	Område	Kommentarer
H370	Høyspentkabler generelt	Mange formål, formålsnavn vises ikke på plankart

Faresone – Annen fare

Feltnavn	Område	Kommentarer
H390_1	Sømhovd	Forurenset grunn

Sone med angitte særlige hensyn – Hensyn reindrift

Feltnavn	Område	Kommentarer
H520_1	Sæterfjellet	Flyttlei
H520_2	Røymarka	Flyttlei
H520_3	Indrefjellet	Trekklei
H520_4	Hestfjellet	Trekklei
H520_5	Røymarka	Trekklei
H520_6	Navafjellet	Trekklei
H520_7	Hatten	Trekklei
H520_8	Svartdalen	Trekklei
H520_9	Breilia	Trekklei
H520_10	Kvernhusvatnet	Trekklei
H520_11	Hombornesåsen	Trekklei
H520_12	Tømmerdalen	Trekklei
H520_13	Løften	Trekklei
H520_14	Brekkeidet	Trekklei
H520_15	Myrvoll	Trekklei
H520_16	Brandfjellet	Trekklei

H520_17	Nordholt	Trekklei
H520_18	Rødbergan	Trekklei
H520_19	Fagerheim	Trekklei
H520_20	Staurlihatten	Trekklei
H520_21	Storvika	Trekklei
H520_22	Vik	Trekklei
H520_23	Sande	Trekklei
H520_24	Kjøsvikfjellet	Trekklei
H520_25	Buvika	Trekklei
H520_26	Vågsfjellet	Trekklei
H520_27	Hjelmsetmyran	Trekklei
H520_28	Sundshopen	Trekklei
H520_29	Hjelmset	Trekklei
H520_30	Bufjellet	Trekklei
H520_31	Vennesund	Trekklei
H520_32	Kvennvikskardet	Trekklei
H520_33	Svartholheia	Trekklei

Sone med angitte særlige hensyn – Hensyn friluftsliv

Feltnavn	Område	Kommentarer
H530_1	Kvennvika	Statlig sikra friluftslivområde
H530_2	Sørstraumen	Statlig sikra friluftslivområde
H530_3	Nordstraumen	Statlig sikra friluftslivområde
H530_4	Sæterfjellet	Andre friluftslivområde
H530_5	Rørmarkvannet	Andre friluftslivområde
H530_6	Klapparfjellet	Andre friluftslivområde
H530_7	Storfossen fiskeplass	Andre friluftslivområde
H530_8	Lessfossen fiskeplass	Andre friluftslivområde
H530_9	Arnesbrua fiskeplass	Andre friluftslivområde
H530_10	Dalsjøen fiskeplass	Andre friluftslivområde
H530_11	Teisdalen naturreservat	Andre friluftslivområde
H530_12	Teisdalen	Stort turområde uten tilrettelegging
H530_13	Innermarka	Utfartsområde
H530_14	Lysingen	Andre friluftslivområde
H530_15	Fjeldalsvannet	Særlig kvalitetsområde
H530_16	Nærterreng skytterbane	Andre friluftslivområde
H530_17	Holandsvatnet	Utfartsområde
H530_18	Frilstadstranda	Utfartsområde
H530_19	Frilstadodden	Utfartsområde
H530_20	Mjønesodden	Andre friluftslivområde
H530_21	Ursholman	Andre friluftslivområde
H530_22	Gapahuk Berg	Andre friluftslivområde
H530_23	Øyfjellet	Andre friluftslivområde
H530_24	Furuskogen	Andre friluftslivområde
H530_25	Nærtursti Berg	Andre friluftslivområde
H530_26	Berg skole	Leke- og rekreasjonsområde
H530_27	Øyvatnet	Utfartsområde
H530_28	Sørstraumen	Andre friluftslivområde
H530_29	Saltnesodden fiskeplass	Andre friluftslivområde
H530_30	Hatten	Nærturterreng

H530_31	Sømnesfjellet	Stort turområde uten tilrettelegging
H530_32	Bopøla naturreservat	Særlig kvalitetsområde
H530_33	Kjerstimarka turstier	Nærturterreng
H530_34	Kjerstimarka utfartsområde	Utfartsområde
H530_35	Anklakken	Utfartsområde
H530_36	Sømnes - Mardal	Utfartsområde
H530_37	Slålvika rundt	Marka
H530_38	Mardalsfjellet	Stort turområde uten tilrettelegging
H530_39	Bestefarstien	Utfartsområde
H530_40	Bufjellet Vik	Nærturterreng
H530_41	Bjørufjellet	Nærturterreng
H530_42	Lundaråsen tursti	Nærturterreng
H530_43	Sømna stadion	Leke- og rekreasjonsområde
H530_44	Kirkehaugen lekeplass	Leke- og rekreasjonsområde
H530_45	Doktorhaugen	Særlig kvalitetsområde
H530_46	Amundsgjerdlia	Særlig kvalitetsområde
H530_47	Gerdevatnet	Særlig kvalitetsområde
H530_48	Arnesfjellet	Andre friluftslivområde
H530_49	Kjørsvikfjellet	Stort turområde uten tilrettelegging
H530_50	Kjørsvikfjellet vest	Stort turområde uten tilrettelegging
H530_51	Middagsheia rundt	Nærturterreng
H530_52	Kjærlighetsstien	Andre friluftslivområde
H530_53	Steinsjøen borgerleie	Andre friluftslivområde
H530_54	Ramtind	Andre friluftslivområde
H530_55	Kronskalveien	Andre friluftslivområde
H530_56	Sundshopen	Strandsone m/ tilhørende sjø og vassdrag
H530_57	Langhaugen gravhaug	Andre friluftslivområde
H530_58	Nærområde Sund barnehage	Andre friluftslivområde
H530_59	Sunds-fjellet	Andre friluftslivområde
H530_60	Laksvika turområde	Andre friluftslivområde
H530_61	Bufjellet	Stort turområde uten tilrettelegging
H530_62	Skårfjellet	Stort turområde uten tilrettelegging
H530_63	Skårfjellet naturreservat	Særlig kvalitetsområde
H530_64	Olavskilden	Strandsone m/ tilhørende sjø og vassdrag
H530_65	Sørfjellet (Kvaløy)	Stort turområde uten tilrettelegging
H530_66	Kvennvika badeplass	Utfartsområde
H530_67	Kvaløy rundt	Stort turområde uten tilrettelegging
H530_68	Kvaløyfjellet (Ingebrigtvarden)	Stort turområde uten tilrettelegging
H530_69	Lyngvær	Utfartsområde
H530_70	Sømhovdholmene	Utfartsområde
H530_71	Horsvær	Særlig kvalitetsområde
H530_72	Sandvær	Utfartsområde

Sone med angitte særlige hensyn – Hensyn landskap

Feltnavn	Område	Kommentarer
H550_1	Nedre Dale	Kulturlandskap
H550_2	Skålvika	Kulturlandskap
H550_3	Nordstrand	Kulturlandskap
H550_4	Kvaløygjerdet	Kulturlandskap

Sone med angitte særlige hensyn – Bevaring naturmiljø

Feltnavn	Område	Kommentarer
H560_1	Sæterfjellet	Kalkrike områder i fjellet
H560_2	Oksnakken	Kalkskog
H560_3	Formyra i Rørmarka	Kystmyr
H560_4	Røyrmarka: Lundåsen	Rik edellauvskog
H560_5	Dalheim: Kaktinden - Rundhaugen	Rik boreal lauvskog
H560_6	Dalheim almeskog	Rik edellauvskog
H560_7	Kverket	Strandeng og strandsump
H560_8 og 9	Stormyra ved Grønmoen	Kystmyr
H560_10	Gløsen	Kalkskog
H560_11	Teisdalen	Rik edellauvskog
H560_12	Teisdalen	Trua arter
H560_13	Skardet	Kalkskog
H560_14	Indremarka: Gråheia	Rik edellauvskog
H560_15	Frilstadstranda øst	Rik edellauvskog
H560_16	Frilstad	Gammel barskog
H560_17	Frilstadmyra	Kystmyr
H560_18	Myr ved Holandsvannet	Kilde og kildebekker
H560_19	Holandsvatnet	Rik boreal lauvskog
H560_20	Grøttemfjellet	Rik edellauvskog
H560_21	Øyvatnet	Trua arter
H560_22	Bøpøla	Brakkvannsdelta
H560_23	Sørbotnet	Bløtbunnsområder i strandsonen
H560_24	Klaven - Kleivvika - Kvervet	Bløtbunnsområder i strandsonen
H560_25	Sømnes	Store gamle trær
H560_26	Sømnes - Mardal	Sand- og grusstrand
H560_27	Sømnes, Kråka	Naturbeitemark
H560_28	Høvika (nord) - Osen og Haugvika (sør)	Bløtbunnsområder i strandsonen
H560_29-35	Innerandklakken	Kystlynghei
H560_36	Ytterandklakken	Kystlynghei
H560_37	Fløholman	Trua arter
H560_38	Nedenfor Brandfjellet	Nær trua arter
H560_39	Nedenfor Brandfjellet	Kalkskog
H560_40	Frilstadøyen	Trua arter
H560_41	Frilstadøyen	Trua arter
H560_42	Frilstadøyen	Bløtbunnsområder i strandsonen
H560_43	Frilstadstranda	Bløtbunnsområder i strandsonen
H560_44	Brekksen	Bløtbunnsområder i strandsonen

H560_45	Malmsvatnet	Trua arter
H560_46	Malmsvatnet	Poller
H560_47	Bjørufjellet - Malmsfjellet	Gammel boreal lauvskog
H560_48	Myr ved Lunneråsen	Kystmyr
H560_49	Tannberget	Kalkskog
H560_50	Urdtannberget	Gammel boreal lauvskog
H560_51	Amundsgjerdlia	Rik edellauvskog
H560_52	Gjerdevatnet	Kalksjø
H560_53	Gjerdvassmyra	Kystmyr
H560_54	Gjerdevatnet	Trua arter
H560_55	Storhaugen	Rik edellauvskog
H560_56	Myr vest for Steinsvatnet (Lomtjønnan)	Kystmyr
H560_57	Steinssjøen	Trua arter
H560_58	Følvika	Trua arter
H560_59	Vikvågen	Bløtbunnsområder i strandsonen
H560_60	Sandvågen	Bløtbunnsområder i strandsonen
H560_61	Vågselva	Trua arter
H560_62	Sørvika	Trua arter
H560_63-65	Strømmen - Åsvika	Bløtbunnsområder i strandsonen
H560_66	Sundshopen	Poller
H560_67	Sundshopen	Brannfelt
H560_68-70	Hjelmsethmyra	Kystmyr
H560_71	Hjelmset	Trua arter
H560_72	Hjelmsetbukta	Viktig bekkedrag
H560_73-74	Sundsvika	Bløtbunnsområder i strandsonen
H560_75	Sundsvika	Trua arter
H560_76	Båtsvika	Trua arter
H560_77	Skårfjellet	Rik boreal lauvskog
H560_78	Skårfjellet SØ	Rik edellauvskog
H560_79	Skårfjellet	Rik boreal lauvskog
H560_80	Kvernsvika	Sanddyne
H560_81	Kvaløyvika	Store gamle trær
H560_82	Langstranda	Nær trua arter
H560_83	Rossvika	Trua arter
H560_84-88	Gimsafjorden og Melsteinfjorden	Større taeskogforekomster
H560_89	Vakthusøya og omegn	Trua arter
H560_90-91	Vågøya	Strandeng og strandsump
H560_92-106	Vakthusøya og omegn	Kystlynghei
H560_107-111	Hellbergsøya	Kystlynghei
H560_112	Tjønnøya	Naturbeitemark
H560_113	Sandværøya	Naturbeitemark
H560_114	Tappen	Nær trua arter
H560_115	Gjøvan	Trua arter
H560_116	Sørhorsvær	Trua arter
H560_117	Buøya	Trua arter
H560_118	Kjeskjæran	Trua arter

H560_119	Skorholmen og omegn	Trua arter
H560_120	Maritholmen og omegn	Nær trua arter
H560_121	Skarvflesa	Trua arter
H560_122	Horsvær	Trua arter
H560_123	Sømnesfjellet	Geologisk arv
H560_124	Trollskardet	Geologisk arv
H560_125	Haugvika	Geologisk arv
H560_126	Rødbergan	Geologisk arv
H560_127	Indremarka	Geologisk arv
H560_128	Krunkeldalen	Geologisk arv
H560_129	Kvennvika	Geologisk arv
H560_130	Skårfjellet	Geologisk arv
H560_131	Sømnes Mardal	Trua arter

Sone med angitte særlige hensyn – Bevaring kulturmiljø

Feltnavn	Område	Kommentarer
H570_1	Horsvær	Kulturmiljø

Båndleggingssone – Båndleggingssoner for regulering etter pbl

Feltnavn	Område	Kommentarer
H710_1	Innermarka	Framtidig
H710_2	Hjelmset	Framtidig
H710_3	Olsvik	Framtidig
H710_4	Olsvik	Framtidig
H710_5	Sjøstrand	Framtidig
H710_6	Einskaret	Framtidig
H710_7	Malm	Framtidig
H710_8	Frilstad	Framtidig
H710_9	Malmstranda	Framtidig
H710_10	Kjørsvik	Framtidig
H710_11	Kolbinhaugen	Framtidig
H710_12	Buvika	Framtidig

Båndleggingssone – Etter lov om naturvern

Feltnavn	Område	Kommentarer
H720_01	Horsvær naturreservat	Verneplan for sjøfugl
H720_02	Horsvær fuglefredningsområde	Verneplan for sjøfugl
H720_03	Bøpøla naturreservat	Verneplan for våtmark
H720_04	Skårfjellet naturreservat	Verneplan for edelløvsskog/rike løvskoger
H720_05	Gjerdevatnet naturreservat	Verneplan for våtmark
H720_06	Amundsgjerdlia naturreservat	Verneplan for edelløvsskog/rike løvskoger
H720_07	Teisdalen naturreservat	Verneplan for edelløvsskog/rike løvskoger
H720_08 -10	Navavatnvassdraget	Verneplan for vassdrag
H720_11	Sausvassdraget	Verneplan for vassdrag

Båndleggingszone – Etter lov om kulturminner

Feltnavn	Område	Kommentarer
H730_1	Sæterfjellet	
H730_2	Urds karet	
H730_3 og 4	Fagerneset	
H730_5 og 6	Store Rein fjord	
H730_7	Aunet	
H730_8 og 9	Kleiven	
H730_10	Hattan-haugen	
H730_11	Vestabergodden	
H730_12	Torvhaugen	
H730_13	Klavækre	
H730_14	Dyngeset gård	
H730_15	Dyngeset	
H730_16	Heimgårdskaret	
H730_17	Engan	
H730_18, 19 og 20	Grøtheim	
H730_21	Saraekra	
H730_22	Indre Baustad	
H730_23	Brannhaugen	
H730_24 og 25	Bø	
H730_26	Brekk	
H730_27	Indre Baustad	
H730_28	Malm	
H730_29	Brekk	
H730_30	Saltnesodden	
H730_31	Finnkothola	
H730_32 og 33	Frilstad	
H730_34 og 35	Hombornes	
H730_36	Vesterberg	
H730_37	Bloksberg	
H730_38	Gløshaugen	
H730_39 og 40	Klakkhaugen	
H730_41 og 42	Vestaberg	
H730_43, 44, 45 og 46	Buskhammeren	
H730_47, 48, 49 og 50	Sømnes	
H730_51	Skeiskogen	
H730_52	Helvete	
H730_53	Rauberget	
H730_54	Triborgen	
H730_55 og 56	Kristimarka	
H730_57	Buenghaugen	
H730_58, 59, 60 og 61	Mardal	
H730_62	Lunderhaugen	
H730_63	Molandshaugen	
H730_64, 65 og 66	Mardal	

H730_67	Sømhovd	
H730_68	Lysdalsmoen	
H730_69 og 70	Skaret	
H730_71	Rødbergan	
H730_72 og 73	Lommegjerdebakken	
H730_74	Gammelgården	
H730_75	Sjøhaugen	
H730_76	Lanfsjøhaugen	
H730_77	Tussberget	
H730_78	Sømhovd	
H730_79	Vik	
H730_80	Kleivhaugen	
H730_81 og 82	Sømhovd	
H730_83	Grøttumshågen	
H730_84 og 85	Vik	
H730_86	Sømna kirkested	
H730_87	Syhågen	
H730_88	Doktorhaugen	
H730_89 og 90	Breivikhaugen	
H730_91	Ved Breivikhaugen	
H730_92	Sletten	
H730_93	Andershaugen	
H730_94	Sømhovd	
H730_95	Sjøhaugen	
H730_96 og 97	Halvvegan	
H730_98	Vik	
H730_99 og 100	Bjørø	
H730_101	Bjønnstien	
H730_102	Bjønnstiodden	
H730_103	Joten	
H730_104	Ølsås	
H730_105	Gardshaugen	
H730_106	Steine	
H730_107 og 108	Stein	
H730_109, 110 og 111	Sande	
H730_112	Buvollen	
H730_113	Sande	
H730_114	Nordstrand	
H730_115 og 116	Våg	
H730_117	Varberskaret	
H730_118	Varhaugen	
H730_119	Kronskarhaugen	
H730_120 og 121	Våg	
H730_122	Heståsen	
H730_123,124 og 125	Sund	
H730_126	Brekka	

H730_127	Mellom Brekka og Svarthammeren	
H730_128	Sundsjøen	
H730_129	Sund	
H730_130	Steinhaugen	
H730_131	Sund kirkested	
H730_132, 133 og 134	Sund	
H730_135	Sund	
H730_136 og 137	Trøen	
H730_138	Kirkebakken	
H730_139	Stavika	
H730_140	Johan Olsen-haugen	
H730_141	Hjelmset	
H730_142	Hammaren	
H730_143	Jæktvikhaugen	
H730_144	Båtvikhaugen	
H730_145, 146 og 147	Skåren	
H730_148	Skårskardet	
H730_149	Vennesundsmyra	
H730_150	Skåre	
H730_151 og 152	Skåren	
H730_153	Juthaugen	
H730_154, 155 og 156	Kvaløy Indre	
H730_157	Kjerkehågen	
H730_158	Kvaløy Indre	
H730_159	Sjøbakken	
H730_160	Storhallarlihula	
H730_161, 162, 163 og 164	Kvaløy Ytre	

Detaljeringszone – Gjeldende reguleringsplan skal fortsatt gjelde

Feltnavn	Område	Kommentarer
H910_01	Sømhovd	
H910_02	Buvik	
H910_03	Halvvegan	
H910_04	Langøysundet	
H910_05	Skårstranda	
H910_06	Kvaløysanden	
H910_07	Grønnåsen	
H910_08	Lenningsvika	
H910_09	Tussberget	
H910_10	Vik	
H910_11	Krengelhågen	
H910_12	Forsheim industri	
H910_13	Logopedisk senter Bjøru	
H910_14	Kleivhågen	
H910_15	Grøtheim skytebane	

H910_16	Bjørnvika camping	
H910_17	Hombornes strandområde	
H910_18	Galtvika hyttefelt	
H910_19	Brekkeidet sentrum	
H910_20	Bjargheim	
H910_21	Sund boligfelt	
H910_22	Breisand hyttefelt	
H910_23	Nausthaugen	
H910_24	Grønnskjæret marina	
H910_25	Sømnesøya	
H910_26	Frilstad hyttefelt	
H910_27	Lille Galten industriområde	
H910_28	Endring for Halvvegan	
H910_29	Viksjøen	
H910_30	Slyngjemyren industri	
H910_31	Lille Galten	
H910_32	Langåsen sør	
H910_33	Lillegalten hyttefelt	
H910_34	Områderegulering for Berg	

Hensynssoner:

- Arbeid med hensynssoner for friluftsliv bør fortsette og detaljeres i større grad i en mer omfattende prosess slik at definering av type friluftsområder og verdisetting av disse blir mer kategorisert.
- Områder for bevaring av naturmiljø, bør også arbeides videre med, gjerne i en prosess med en egen plan for naturmangfold. Deler av kommunens beitebruksplan kan brukes til dette.
- Kommunen er i en prosess med å lage en kulturminneplan hvor også kulturminner av nyere dato og med lokal viktighet vil bli medtatt.
- Sømna kommune har mange flotte områder med kulturlandskap, men svært få av disse er registrert som dette. Det er spesielt viktig for en landbrukskommune å få registrert og ivaretatt kulturlandskapenes kvaliteter, bruk og eventuelle historie slik at selve identiteten i Sømna blir framholdt. Kommunens beitebruksplan er her et viktig grunnlag og kan muligens utvides til dette temaet også. Kulturlandskap vil ofte bli ansett som en del av ett eller flere av de fire temaene friluftsliv, naturmiljø, kulturminner eller landbruk, men også derfor vil kulturlandskap ofte falle imellom disse og bli glemt.

8. Vedlegg

- Plankart, datert 23.02.24, revidert 05.06.24
- Bestemmelser, datert 23.02.24, revidert 05.06.24
- Konsekvensvurderinger, datert 05.06.24
- Overordnet ROS-analyse for kommunen, datert 23.02.24, revidert 05.06.24
- Tabell arealformål, revidert 05.06.24
- Sømna Biogass, situasjonsplan kummer

